

Utvisning

Rättslig vägledning 2023:15
Utvecklingscentrum
September 2023
Uppdaterad augusti 2026

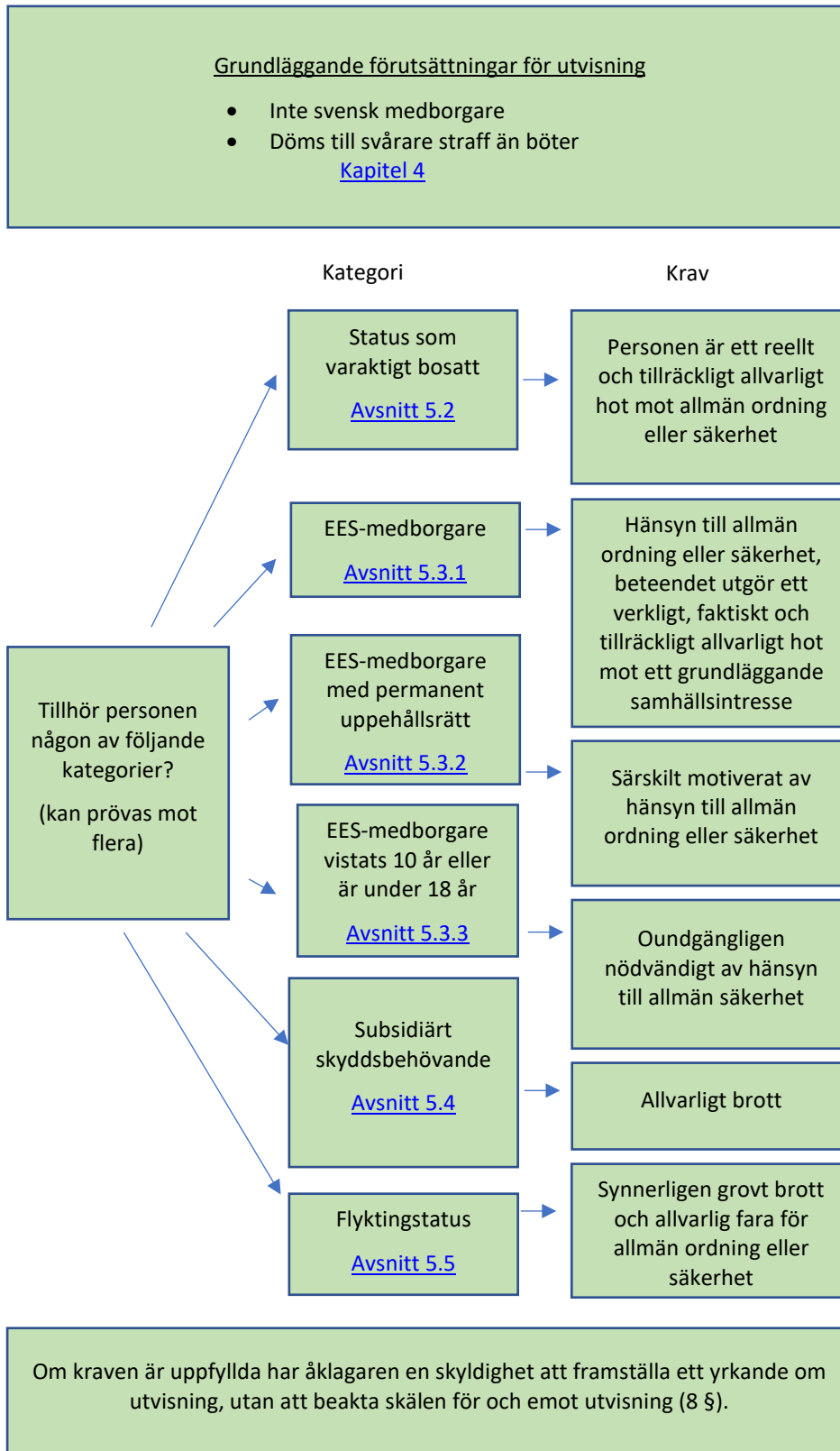
Innehållsförteckning

Flödesschema	4
Sammanfattning.....	5
1 2026 års nyheter	6
2 Handläggningen i utvisningsärenden.....	7
2.1 Misstänkt person är utlänning	7
2.2 Åklagare får en skyldighet att framställa ett utvisningsyrkande.....	8
2.3 Tidigare lagföringar	9
2.3.1 Utdrag från EU-länder rörande EES-medborgare (Ecris-utdrag).....	9
2.3.2 Utdrag från länder utanför EU (IPO-uppgifter)	9
2.4 Inhämtande av underlag i utvisningsfrågan	10
2.4.1 Underlag från Migrationsverket	10
2.4.2 Yttrande från socialnämnd om barn berörs	11
2.5 Hantering av mängdbrott/SLF.....	12
2.6 Yrkande om utvisning i stämningsansökan.....	13
2.7 Häktade mål	13
2.7.1 Gränspolisen	13
3 Processuella bestämmelser	14
3.1 Tingsrätten	14
3.1.1 Åklagarens plädering.....	15
3.1.2 Avgörande i utevaro.....	15
3.2 Hovrätten	16
3.3 Strafföreläggande	16
3.4 Särskilt om när brotten begåtts före lagändringen	16
3.5 Undanröjande av påföljd.....	17
4 Grundläggande förutsättningar för utvisning.....	19
5 De särskilda kraven för utvisning av vissa kategorier av personer.....	20
5.1 Allmänt om hur systemet är uppbyggt	21
5.2 Varaktigt bosatta.....	22
5.3 EES-medborgare och därmed likställda	22
5.3.1 Utlänningens beteende utgör ett verkligt, faktiskt och tillräckligt allvarligt hot mot ett grundläggande samhällsintresse.....	24

5.3.2	EES-medborgare med permanent uppehållsrätt i Sverige	26
5.3.3	EES-medborgare under 18 år eller som har vistats i Sverige i tio år	28
5.4	Subsidiärt skyddsbehövande.....	30
5.5	Flyktingar.....	32
6	Skäl för och emot utvisning.....	35
6.1	Risk för fortsatt brottslighet	37
6.1.1	Dokumenterad tidigare brottslighet.....	37
6.1.2	Utan dokumenterad tidigare brottslighet	37
6.2	Brottets karaktär	38
6.3	Etablering i samhället och anknytning	38
6.4	Betydelsen av att utlänningen har barn i Sverige	40
6.5	Övriga familjeförhållanden.....	41
7	Schengens informationssystem	42
8	Tiden för återreseförbud	43
9	Häktning efter dom.....	45
10	Unga lagöverträdare	46
	Bilaga: Ledning i vissa frågor för brott före den 1 september 2026.....	48

Den här vägledningen har uppdaterats huvudsakligen med anledning av skärpta regler avseende utvisning som träder i kraft den 1 september 2026. Viss text från den tidigare versionen som har betydelse för brott begångna före den 1 september 2026 ligger som bilaga.

Flödesschema

Sammanfattning

Den här rättsliga vägledningen har uppdaterats med anledning av nya regler om utvisning på grund av brott som träder i kraft den 1 september 2026. Den har också uppdaterats utifrån ny praxis och utifrån olika vanligt förekommande frågor som inkommit till Utvecklingscentrum.

Endast svenska medborgare har en grundlagsskyddad rätt att vistas i Sverige.¹ När en utlänning döms för brott av svensk domstol kan hon eller han under vissa förutsättningar utvisas från riket. Bestämmelserna om utvisning på grund av brott finns i utlänningslagen (2005:716).

Åklagare har från den 1 september 2026 en skyldighet att framställa ett yrkande så snart de grundläggande förutsättningarna för utvisning är uppfyllda, se [avsnitt 2.2](#). Skyldigheten gäller både när man väcker åtal och när man för talan om ändring av påföljd, se [kapitel 3](#).

Den grundläggande förutsättningen för utvisning är att påföljden inte kan stanna vid böter. Ett yrkande ska därför framställas så snart det kan antas att påföljden inte är på bötesnivå, oavsett vilken annan påföljd som kan bli aktuell, se [kapitel 4](#). Skyldigheten att framställa ett yrkande gäller direkt från den 1 september 2026, även om brottet har begåtts tidigare, se [avsnitt 3.4](#).

För vissa kategorier av utlänningar, till exempel EES-medborgare och flyktingar, finns dock en högre tröskel för när ett utvisningsyrkande kan bifallas, och därmed också för när ett yrkande ska framställas. Utvecklingscentrum lämnar därför rekommendationer för när ett utvisningsyrkande kan framställas för dessa kategorier, se närmare i [kapitel 5](#).

Åklagaren ska inte pröva skälen för eller emot utvisning innan ett yrkande framställs, utan prövningen av personens anknytning och etablering i samhället provas av domstolen. Åklagarens roll i den delen är i princip begränsad till pläderingen, se närmare i [kapitel 3](#) och [kapitel 6](#). Det betyder också att behovet för åklagaren att ta in utredning under förundersökningen är begränsat, se närmare i [kapitel 2](#).

Även ungdomar under 18 år kan utvisas, under förutsättning att de inte har båda sina föräldrar i Sverige. Det är personens ålder vid domstolens beslut som är avgörande, inte åldern vid gärningen. Läs mer om ungdomar i [kapitel 10](#).

¹ 2 kap. 7 § regeringsformen.

1 2026 års nyheter

Den 1 september 2026 görs stora förändringar i 8 a kap. utlänningslagen som syftar till att ytterligare skärpa reglerna om utvisning på grund av brott.² De största förändringarna är:

- brott är som huvudregel utvisningsgrundande redan när den påföljd som döms ut är strängare än böter
- åklagare får en skyldighet att yrka på utvisning när en utlänning åtalas för brott som är utvisningsgrundande eller det förs talan om undanröjande av påföljd, och ska då inte ta hänsyn till skäl mot utvisning (såsom anknytning)
- de kvalificerade kraven för utvisning av den som kom till Sverige före 15 års ålder och som bott här minst fem år tas bort
- det införs en ny bestämmelse som innebär att subsidiärt skyddsbehövande endast får utvisas om personen döms för ett allvarligt brott
- verkställighetshinder ska inte längre beaktas av allmän domstol
- återreseförbuden blir längre och i fler fall utan begränsning i tid
- avvägningen av skälen för och emot utvisning ska i fler fall leda till utvisning.

Den här vägledningen behandlar bara förutsättningarna för utvisning på grund av brott. Reglerna om utvisning på andra grunder finns i 8 kap. utlänningslagen.

² Prop. 2025/26:235.

2 Handläggningen i utvisningsärenden

- Åklagaren bör fundera över om utvisning på grund av brott kan vara aktuellt så snart åklagaren handlägger ett ärende där misstänkt person saknar svenskt medborgarskap.
- Om de grundläggande förutsättningarna för utvisning är uppfyllda och åtal väcks har åklagaren en skyldighet att framställa ett utvisningsyrkande.
- För att kunna göra en bedömning av utvisningsfrågan behöver åklagaren ofta inhämta information från Migrationsverket.
- Är den misstänkte EES-medborgare bör man tidigt i utredningen överväga att inhämta domar även från andra länder.
- Om utlänningen har barn behöver barnets påverkan av ett eventuellt utvisningsbeslut utredas. Åklagaren bör så tidigt som möjligt uppmärksamma domstolen på om ett yttrande från socialtjänsten ska inhämtas.
- Ett yrkande om utvisning bör framställas redan i stämningsansökan. Åklagaren bör så långt som möjligt undvika att hamna i situationer där ett utvisningsyrkande framställs under huvudförhandlingen.
- I ärenden med en frihetsberövad person bör åklagaren under häktningsförhandlingen uppmärksamma rätten på att frågan om utvisning kan bli aktuell så att rätten kan inhämta eventuellt yttrande från Migrationsverket och socialnämnden.
- Åklagaren bör ge direktiv till polisen att i de inledande förhören med en utlänning klargöra vad personen har för anknytning till Sverige, om personen anser sig tillhöra någon av de kategorier som har en högre tröskel för utvisning och om personen har barn i Sverige.

2.1 Misstänkt person är utlänning

Så snart åklagaren leder en förundersökning eller får ett redovisat förundersökningsprotokoll som avser brott som leder till svårare påföljd än böter och där misstänkt är utlänning, bör åklagaren fundera över om utvisning på grund av brott kan vara aktuellt.

Medborgarskap framgår i Cåbra under fliken "Utpekad person". Är personen medborgare i flera länder kommer det att synas. Om ena medborgarskapet är svenskt är utvisning inte aktuellt.

För att kunna göra en bedömning av utvisningsfrågan behöver åklagaren veta om personen tillhör någon kategori med högre tröskel för utvisning. För EES-medborgare är tidigare lagföringar, både i Sverige och andra länder av intresse. Är personen EES-medborgare och ostraffad kan den informationen ibland vara tillräcklig för att inte framställa ett utvisningsyrkande (se närmare [avsnitt 2.5](#) och [avsnitt 5.3](#)). För tredjelandsmedborgare kan man behöva inhämta snabbupplysningar från Migrationsverket för att till exempel få svar på om personen har flyktingstatus.

Det är också viktigt att i ett tidigt förhör med utlänningen ställa frågor kring anknytningen till Sverige, om den anser sig tillhöra någon av de kategorier som beskrivs i [kapitel 5](#), och om den har underåriga barn som den har kontakt med, så att rätt utredning hämtas in. Är personen under 18 år behöver man ställa frågan om personen har båda sina föräldrar i Sverige (se närmare [kapitel 10](#)).

2.2 Åklagare får en skyldighet att framställa ett utvisningsyrkande

En nyhet från den 1 september 2026 är att det införs en skyldighet för åklagaren att framställa ett utvisningsyrkande om de grundläggande förutsättningarna är uppfyllda, 8 a kap. 8 §. Åklagaren ska inte ta någon hänsyn till de skäl som talar för och emot utvisning. Skyldigheten gäller för alla åtal som väcks efter den 1 september 2026, oavsett när brottet skett, se närmare i [avsnitt 3.4](#).

Domstolens möjlighet att pröva frågan ex officio tas bort. Att man lägger skyldigheten på åklagaren motiveras huvudsakligen med att det överensstämmer med den moderna rollfördelningen mellan domstolen och parterna i brottmålsprocessen där domstolen har en objektiv, och inför parterna, opartisk ställning. Även behovet av tydlighet och förutsägbarhet i fråga om vad som ska prövas i brottmålsprocessen anges som skäl.³

Skyldigheten innebär att åklagaren för tredjelandsmedborgare ska framställa ett yrkande om utvisning om påföljden för den samlade brottsligheten som prövas i domen inte kan förväntas stanna vid böter. Om personen tillhör någon av de personkategorier som har högre uppställda grundförutsättningar för utvisning (se [kapitel 5](#)), ska ett yrkande framställas om förutsättningarna förväntas vara uppfyllda.⁴ Utvecklingscentrum tolkar det som att yrkanden ska framställas med viss marginal, det vill säga i tveksamma fall bör ett yrkande framställas så att frågan prövas av domstol.

³ Prop. 2025/26:235 s. 65

⁴ Prop. 2025/26:235 s. 65

2.3 Tidigare lagföringar

Från den 1 september 2026 blir det av mindre intresse för åklagaren om den misstänkte tidigare lagförts för brott för att avgöra om ett utvisningsyrkande ska framställas. Det har egentligen bara betydelse för EES-medborgare, där man får göra en sammanvägning av brottets allvar och tidigare lagföringar, se närmare i [avsnitt 2.5](#) och [avsnitt 5.3](#). För EES-medborgare finns det därför skäl att även fortsättningsvis inhämta uppgift om domar i andra länder. Det är Utvecklingscentrums uppfattning att det är domstolens uppgift att i andra fall inhämta sådana utdrag i den mån man anser att det behövs för att pröva utvisningsyrkandet.

2.3.1 Utdrag från EU-länder rörande EES-medborgare (Ecris-utdrag)

Om en EES-medborgare eller en medborgare i Storbritannien blir aktuell i en brottsutredning i Sverige kan ett EU-registerutdrag (Ecris-utdrag) inhämtas för att få information om hon eller han dömts för brott i andra medlemsstater. Varje medlemsstat är ansvarig för att ha uppgifter om brottmålsdomar mot sina egna medborgare, både domar meddelade i det egna landet och domar från andra EU-länder.

Ecris-utdrag inhämtas av polisen efter direktiv från åklagaren. Polismyndigheten har tagit fram en särskild blankett för att beställa Ecris-utdrag.⁵ Det kan ta upp till tio dagar innan det ges svar på en förfrågan, varför en begäran bör göras så snart som möjligt.

Det finns inte alltid behov av en Ecris-begäran. Om förfrågan avser en EES-medborgare förekommer det att polisen gör en s.k. riktad förfrågan till landet ifråga (medborgarskapslandet).

Om ett Ecris-utdrag eller ett svar från ett enskilt EU-land visar att utlänningen är dömd i ett annat EU-land kan det behövas en europeisk utredningsorder för att få ut själva domen, om inte landet självmant lämnar ut domen utan användningsförbehåll.

2.3.2 Utdrag från länder utanför EU (IPO-uppgifter)

Information om huruvida utlänningen dömts för brott i länder utanför EU kan erhållas på olika sätt. Under utredningen sker detta enklast genom att utredaren kontaktar Nationella operativa avdelningen (NOA), enheten för internationellt polissamarbete (IPO) som har upparbetade kanaler med Interpol i många länder, där information kan fås relativt skyndsamt. IPO kan

⁵ Finns på Rånet under fliken Rättsligt, Övergripande ämnesområden, Internationellt rättsligt samarbete, Ecris-kriminalregisterutdrag.

också ha underrättelseinformation angående den misstänkta utlänningen som kan indikera i vilka länder utlänningen har begått brott.

De svar som IPO erhåller på frågan om en viss person förekommer i ett annat lands brottsregister är regelmässigt försedda med någon form av reservation rörande hur informationen får användas. Det är exempelvis vanligt att det anges att informationen inte får användas i ett rättsligt förfarande utan att landet som har lämnat ut informationen först tillfrågas om detta. Ofta möter det inga problem att få ett sådant medgivande. För att skynda på processen bör redan i begäran till IPO anges att informationen är avsedd att användas i domstol. Lämnas inget sådant medgivande, får informationen inte användas. Däremot finns en möjlighet att i förhör med utlänningen under förundersökningen ställa frågor om eventuell tidigare brottslighet.

Finns inga upparbetade kanaler eller inget bemyndigande för polisen i andra länder att lämna ut uppgifterna till att användas i ett rättsligt förfarande, krävs en begäran om rättslig hjälp från det land som meddelat domen.⁶ När det är fråga om utvisning på grund av mindre allvarlig brottslighet, torde det ytterst sällan bli aktuellt att inleda ett sådant förfarande.

2.4 Inhämtande av underlag i utvisningsfrågan

Domstolen har en utredningsskyldighet i fråga om personliga förhållanden som kan ha betydelse för utvisningsfrågan.⁷ Uppgifter om sådana förhållanden kan domstolen få genom att inhämta ett yttrande från Kriminalvården, socialnämnden eller Migrationsverket.

Det är Utvecklingscentrums uppfattning att åklagaren endast har en skyldighet att inhämta den utredning som behövs för att kunna avgöra om ett utvisningsyrkande ska framställas eller inte. I normalfallet betyder det att vid behov begära snabbupplysningar från Migrationsverket och registerutdrag avseende tidigare domar om personen är EES-medborgare.

Det kan därutöver finnas situationer där åklagaren vill motbevisa påståenden som utlänningen anför som skäl mot utvisning. Det kan till exempel röra sig om att åklagaren genom förundersökningen har kännedom om uppgifter rörande den tilltalades anknytning till hemlandet. Det får bedömas från fall till fall om sådana frågor bör utredas under förundersökningen.

2.4.1 Underlag från Migrationsverket

Från den 1 september 2026 ska åklagaren inte längre göra någon egen bedömning av skälen för och emot utvisning. Frågan om verkställighetshinder

⁶ Se [RäV 2022:9](#) Internationell rättslig hjälp i brottmål för närmare vägledning.

⁷ Prop. 2025/26:235 s. 34.

ska inte heller prövas i brottmålet. Det innebär att den enda frågan vi behöver svar på från Migrationsverket är om personen tillhör en kategori med högre tröskel för utvisning. För att underlätta för domstolarna så att de inte alltid måste inhämta ett eget yttrande finns även frågor om utlänningen har rätt att vistas i landet eller inte och om det finns tidigare beslut om utvisning/avvisning.

Blanketten för snabbupplysningar ”Begäran om yttrande från Migrationsverket” återfinns i Cåbra under Skapa ny handling/Övriga. Den är utformad så att det är olika frågor som ska besvaras beroende på om det utvisningsgrundande brottet/brotten begåtts före eller efter den 1 september 2026. Den fylls i digitalt av åklagaren och bör skickas till Migrationsverket via e-post så snart det bedöms att en förundersökning – oavsett om den avser ett ärende med en frihetsberövad person eller inte – rörande en utlänning kan komma att leda till åtal och annan påföljd än böter, om det inte bedöms vara onödigt. Exempel på situationer när det kan anses onödigt kan vara om personen är under 18 år och har båda sina föräldrar i Sverige eller om det redan av förhöret med personen står klart att denne inte tillhör någon kategori med högre tröskel för att framställa ett utvisningsyrkande.

De uppgifter som efterfrågas på blanketten är av det slag som Migrationsverket kan besvara omedelbart. Migrationsverket lämnar svar per e-post regelmässigt inom någon arbetsdag. Hanteringen ska inte medföra att åklagarens beslut i ärendet fördröjs.

2.4.2 Yttrande från socialnämnd om barn berörs

Om utlänningen har barn behöver barnets påverkan av ett eventuellt utvisningsbeslut utredas.⁸

Socialnämnderna har en skyldighet att bistå åklagaren och rätten med upplysningar huruvida utlänningen har barn i Sverige, om barnens behov av kontakt med utlänningen, hur kontakten har varit och hur den skulle påverkas om utlänningen utvisades.⁹ Upplysningar om utlänningens familjeförhållanden kan också införskaffas genom personutredningen från Kriminalvården och genom yttrande från Migrationsverket.¹⁰

Det är Utvecklingscentrums uppfattning att det efter den 1 september 2026 inte finns skäl för åklagaren att inhämta yttrande från socialnämnden, eftersom vi inte ska göra någon egen prövning av skälen för och emot utvisning.

⁸ 8 a kap. 2 § utlänningslagen.

⁹ 6 § andra stycket lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål.

¹⁰ 7 kap. 10 § utlänningsförordningen.

Däremot bör åklagaren så tidigt som möjligt i en utredning, till exempel vid en häkttingsförhandling, uppmärksamma domstolen på att ett utvisningsyrkande kan vara aktuellt och att den misstänkte har underåriga barn i Sverige. En socialnämnd kan behöva åtskilliga veckor på sig för att utföra en utredning, varför en sådan alltid bör vara påbörjad när åtal väcks i häktade mål. Mot denna bakgrund bör åklagaren också se till att den misstänkta utlänningen redan under de inledande förhören tillfrågas om denne har underåriga barn i Sverige.

2.5 Hantering av mängdbrott/SLF

Även vid hantering av mängdbrott inom snabbare lagföring (SLF) bör det finnas utrymme att vid behov inhämta snabbupplysningar från Migrationsverket innan åtal väcks. Det går att få svar inom 24 timmar om det är brådskande.

Kan påföljden antas inte stanna vid böter bör utgångspunkten för de åklagare som arbetar med mängdhantering vara att framställa ett yrkande om utvisning även om underlag inte hunnit inhämtas. Visar det sig vid förhandlingen att personen tillhör en personkategori med en högre tröskel för utvisning får yrkandet återkallas.

EES-medborgare är en sådan kategori där tröskeln för utvisning är högre. Se Utvecklingscentrums rekommendationer avseende när ett utvisningsyrkande kan framställas i [avsnitt 5.3.1](#).

Att ett utvisningsyrkande nu blir aktuellt i fler ärenden kan leda till att det oftare blir aktuellt med frihetsberövande på grund av flyktfara.

Om ärendet avgörs vid en kombinerad häkttings- och huvudförhandling kommer underlaget i utvisningsfrågan ofta att vara begränsat. Om det visar sig vid förhandlingen att ytterligare underlag krävs, till exempel ett längre yttrande från Migrationsverket, är det ofta lämpligt att föreslå en fortsatt huvudförhandling. En variant kan vara att redan när åtalet skickas in överlämna till domstolen att avgöra om det, med hänsyn till utvisningsyrkandet, är lämpligt med en gemensam häkttings- och huvudförhandling eller inte.

När det gäller frågan att avgöra mål på handlingarna/i utevaro, se [avsnitt 3.1.2](#).

2.6 Yrkande om utvisning i stämningsansökan

Ett yrkande om utvisning bör framställas i stämningsansökan, men det finns inget formellt hinder mot att göra det senare under processen.¹¹

Att riskera att utvisas från Sverige kan av många utlänningar upplevas som den allvarligaste konsekvensen av brottet. Utlänningen bör få tillräcklig med tid och möjlighet att förbereda sin inställning till utvisningsyrkandet och även kunna åberopa egen bevisning i denna del.¹² Åklagaren bör även vara medveten om att rätten i många fall inte kan ta ställning till ett utvisningsyrkande som framförs först vid huvudförhandlingen utan tillgång till utredningar om den tilltalades personliga förhållanden och om varför personen befinner sig i riket.

Mot bakgrund av den nya skyldigheten att framställa ett utvisningsyrkande är det Utvecklingscentrums uppfattning att åklagaren alltid ska framställa ett utvisningsyrkande om de grundläggande förutsättningarna är uppfyllda, även om det behöver göras sent under en huvudförhandling och leder till att förhandlingen måste fortsätta en annan dag eller ställs in.

2.7 Häktade mål

I ärenden med en frihetsberövad person bör åklagaren under häktningsförhandlingen uppmärksamma rätten på att frågan om utvisning kan bli aktuell så att rätten blir uppmärksammas på eventuellt behov av yttrande från Migrationsverket samt yttrande från socialnämnden om utlänningen har barn i Sverige.

Åklagaren bör ge direktiv till utredaren att redan i de inledande förhören med utlänningen ställa frågor om denne anser sig tillhöra någon av de kategorier som beskrivs i [kapitel 5](#) och om personen har underåriga barn i Sverige.

2.7.1 Gränspolisen

Har åklagaren kännedom om att beslut finns om att utlänningen ska avvisas eller utvisas från landet och bedömer att det finns risk för att häktningsbeslutet hävs efter huvudförhandlingen, bör gränspolisen underrättas om datum för huvudförhandling. Detta kan lämpligen ske genom direktiv till utredaren.

¹¹ Prop. 2025/26:235 s. 64.

¹² Jfr artikel 6 i Europakonventionen.

3 Processuella bestämmelser

- Åklagaren har en skyldighet att framställa ett yrkande om utvisning när en utlänning åtalas för brott som är utvisningsgrundande.
- Det gäller även om det görs en framställan om undanröjande av påföljd.
- Utvisning utgör en särskild rättsverkan av brottet.
- Utvisning på grund av brott beslutas av den domstol som handlägger brottmålet.
- Om en åklagare är missnöjd med tingsrättens beslut angående utvisning måste åklagaren överklaga domen. Om åklagaren klagat till den tilltalades nackdel kan åklagaren framställa ett utvisningsyrkande först i hovrätten.
- Vid strafföreläggande med villkorlig dom kan inte utvisning användas.

Utvisning är inte en brottspåföljd utan utgör en särskild rättsverkan av brottet.¹³ Lagändringen den 1 september 2026 innebär att reglerna om utvisning inte längre är fakultativa. Det betyder att åklagaren får en skyldighet att framställa ett yrkande så snart de grundläggande förutsättningarna är uppfyllda utan att ta hänsyn till skälen som talar för och emot utvisning, 8 a kap. 8 §. Det betyder också att domstolen får en skyldighet att besluta om utvisning om förutsättningarna är uppfyllda.

Åklagaren ska framställa ett nytt yrkande om utvisning oavsett om det sedan tidigare finns ett utvisningsbeslut, vare sig det meddelats på administrativ grund eller i en tidigare brottmålsdom.¹⁴

Ett lagakraftvunnet beslut om utvisning på grund av brott omfattas av bestämmelserna om nåd.¹⁵

3.1 Tingsrätten

Utvisning på grund av brott beslutas av den domstol som handlägger brottmålet.¹⁶

¹³ Detta fastslogs i utformningen av 1980 års utlänningslag, prop. 1979/80:96 s. 121.

¹⁴ Prop. 2025/26:235 s. 68.

¹⁵ 12 kap. 9 § regeringsformen.

¹⁶ 8 a kap. 8 § utlänningslagen.

Yrkandet om utvisning framställs i stämningsansökan.¹⁷ Det är också möjligt att framställa yrkandet senare, se [avsnitt 2.6](#). Möjligheten för domstolen att ta upp frågan ex officio har tagits bort men det hindrar inte att domstolen, inom ramen för vad som är tillåtet enligt reglerna om materiell processledning, frågar åklagaren om ett yrkande ska framställas.¹⁸

3.1.1 Åklagarens plädering

Eftersom åklagaren inte längre ska göra någon egen bedömning av skälen för och emot utvisning, kan det hända att ett yrkande framställs trots att åklagaren bedömer att det inte kommer att bifallas. Det innebär ett avsteg från åklagarens objektivitetsplikt. Det är mot den bakgrunden Utvecklingscentrums uppfattning att det är upp till den enskilde åklagaren att avgöra om man vill argumentera för eller emot utvisning i pläderingen, eller om man endast överlämnar frågan till domstolens bedömning. I förarbetena lyfts också att åklagaren i enlighet med sin objektivitetsplikt kan lyfta omständigheter som talar både för och emot utvisning.¹⁹

3.1.2 Avgörande i utevaro

Det finns ingen annan lagreglering avseende om talan om utvisning kan prövas i den tilltalades utevaro än det allmänna kravet i 46 kap. 15a § rättegångsbalken att saken ska kunna utredas tillfredsställande. Det är Utvecklingscentrums uppfattning att det ofta är olämpligt att avgöra utvisningsfrågan i utevaro, i vart fall om det saknas närmare utredning kring utlännings förhållanden eller om tillgänglighetsdelgivning använts och den tilltalade kanske inte vet om att ett utvisningsyrkande har framställts. Undantag kan göras om det till exempel är sannolikt att utlännings har lämnat landet eller på annat sätt håller sig undan lagföring. Om polisen utvecklar en rutin att vid ärenden med tillgänglighetsdelgivning informera den misstänkte om att ett utvisningsyrkande kan komma att framställas kan det leda till en annan bedömning framöver.

Beroende på hur domstolarnas hantering utvecklas kan det leda till att det oftare finns skäl att begära personer häktade på flyktfara, om utvisning är aktuellt och det är troligt att domstolen kommer att anse att det är hinder att avgöra målet i utevaro.

¹⁷ I Cåbrarutinen under kategorin Annan talan, Talan om utvisning.

¹⁸ Prop. 2025/26:235 s. 100.

¹⁹ Prop. 2025/26:235 s. 100.

3.2 Hovrätten

Hovrätten får, i enlighet med reglerna om reformatio in pejus, förlänga tiden för utvisning endast om åklagaren klagat till den tilltalades nackdel.²⁰ Om en åklagare är missnöjd med tingsrättens beslut angående utvisning och anser att utvisning bör ske eller att tiden för återreseförbud bör vara längre måste alltså åklagaren överklaga domen. Utvisning är en del av ansvarsfrågan, vilket gör att hela ansvarsfrågan då är uppe till prövning, se närmare i [RäV 2024:6 Hovrättsprocessen](#).

Åklagaren kan framställa ett utvisningsyrkande först i hovrätten, men bara om åklagaren har överklagat underrättens dom till den tilltalades nackdel i någon del av ansvarsfrågan (jfr 51 kap. 25 a § och 55 kap. 15 § rättegångsbalken).²¹ Det behöver inte anges några skäl till varför ett utvisningsyrkande framställs först i hovrätten, men det kan till exempel handla om nya omständigheter såsom att en flyktingförklaring återkallats eller att en ungdom fyllt 18 år.

3.3 Strafföreläggande

Eftersom det endast är domstol som får besluta om utvisning, finns det efter den 1 september 2026 väldigt begränsade möjligheter att använda sig av strafförelägganden med villkorlig dom som påföljd när det gäller utlänningar. Det är endast möjligt om det står klart att utlänningen tillhör en kategori med högre tröskel för utvisning och att det aktuella brottet/brotten inte når upp till den. Så kan vara fallet om en person till exempel har flyktingstatus.

3.4 Särskilt om när brotten begåtts före lagändringen

De nya reglerna om skärpta förutsättningar för utvisning gäller om brottet begåtts efter den 1 september 2026. Har brottet begåtts innan dess ska tidigare regler tillämpas, om de är mer fördelaktiga. Avser domen ett antal enskilt straffbara gärningar, till exempel grov kvinnofridskränkning, som skett både före och efter lagändringen får frågan hanteras i enlighet med vad som framgår i "Kvinnofridskränkningen och straffskärpningen" NJA 2024 s. 117.

De nya reglerna för subsidiärt skyddsbehövande, se [avsnitt 5.4](#), får enligt Utvecklingscentrums bedömning ses som mer fördelaktiga och ska därför tillämpas direkt. I övriga fall är reglerna antingen oförändrade eller innebär en skärpning.

²⁰ 51 kap. 25 a § rättegångsbalken.

²¹ Samma slutsats i prop. 2025/26:235 s. 66.

Det framgår av förarbetena och övergångsbestämmelserna till 8 a kap. 8 § att åklagarens skyldighet att framställa ett yrkande om utvisning, om de grundläggande förutsättningarna är uppfyllda, gäller alla åtal som väcks efter den 1 september 2026. Det betyder att ett yrkande ska framställas även om det inte kan bifallas på grund av att det tidigare fanns en högre tröskel för att framställa ett yrkande om utvisning.²²

Det gäller till exempel personer som kom till Sverige innan de fyllt 15 år och som bott här mer än fem år. Tidigare var huvudregeln att det krävdes ett straffvärde på två års fängelse för att utvisning skulle vara aktuellt. Om en sådan person är tidigare ostraffad och den 2 september 2026 åtalas för en stöld med ett straffvärde på en månad, begången i juni 2026, ska således ett utvisningsyrkande framställas även om det inte kan bifallas.

Viss text från den tidigare vägledningen om vad som gällde för brott före den 1 september 2026 har lagts som bilaga.

Om åklagaren bedömer att yrkandet inte kan bifallas kan det vara lämpligt att uppmärksamma rätten på det i pläderingen, eftersom åklagaren inte ska främja orätt. Det är dock ytterst domstolens ansvar att tillämpa reglerna på rätt sätt. Eftersom vi ibland väcker åtal för brott begångna långt bak i tiden kommer denna problematik att kvarstå under lång tid.

3.5 Undanröjande av påföljd

Av 8 a kap. 1 § tillsammans med 8 § framgår att åklagare efter den 1 september 2026 alltid ska framställa ett yrkande om utvisning om det förs talan om undanröjande av påföljd och de allmänna förutsättningarna för utvisning är uppfyllda, det vill säga att utlänningen kan antas dömas till annan påföljd än böter eller de särskilda förutsättningarna för utvisning i 3–6 §§ är uppfyllda. Det gäller alltså alla fall av talan om undanröjande av påföljd, även ungdomspåföljder, om straffmättningsvärdet inte stannar vid böter. Förarbetena får förstås som att det gäller alla fall av undanröjande av påföljd som framställs efter den 1 september 2026, det vill säga oavsett om yrkandet kan bifallas eller inte. Ett yrkande ska framställas även om domstolen prövade utvisningsfrågan i den ursprungliga domen och avslog yrkandet. Skälet för det är att förutsättningarna kan ha förändrats sedan tiden för den första rättegången.²³

Även om det inte uttryckligen framgår i förarbetena är det Utvecklingscentrums uppfattning att bötesförvandling inte omfattas, eftersom straffmättningsvärdet fortfarande får anses vara på bötesnivå. Inte heller undanröjande

²² Prop. 2025/26:235 s. 78.

²³ Prop. 2025/26:235 s. 24 och 92.

av påföljd enligt 34 kap. BrB omfattas, eftersom åklagaren då inte för någon särskild talan om undanröjande av påföljd.²⁴

²⁴ Prop. 2025/26:235 s. 25.

4 Grundläggande förutsättningar för utvisning

- För att framställa ett yrkande om utvisning krävs endast att påföljden för brottsligheten förväntas bli strängare än böter.
- För vissa personkategorier ställs högre krav, se [kapitel 5](#).
- Domstolen ska sedan göra en avvägning av skälen för och emot utvisning, se närmare i [kapitel 6](#). Åklagaren ska inte göra någon sådan avvägning, utan alltid framställa ett yrkande.

Efter lagändringen den 1 september 2026 är den grundläggande förutsättningen för utvisning endast att påföljden för den samlade brottsligheten som avhandlas i domen blir strängare än böter. Det betyder att brottsligheten ska ha ett straffmättningsvärde på fängelseminimum, det vill säga en månads fängelse.²⁵

Rättspsykiatrisk vård anses vara ett svårare straff än böter. Att brottet begåtts under inverkan av en allvarlig psykisk störning påverkar inte bedömningen av utvisning enligt utlänningslagen.

När det är fråga om en påföljd som kan aktualiseras både när brottet ligger på fängelsenivå och på bötesnivå, till exempel ungdomsvård, ska påföljden anses strängare än böter endast när den påföljd som skulle ha valts om inte vårdpåföljden stått till buds har ett straffmättningsvärde på fängelsenivå.²⁶

Även i de fall då åklagaren gör en framställan om undanröjande av påföljd ska ett utvisningsyrkande framställas, om brottslighetens straffmättningsvärde ligger på fängelsenivå och personen inte tillhör någon kategori med högre tröskel för utvisning, se närmare [avsnitt 3.5](#).

²⁵ Prop. 2025/26:235 s. 22.

²⁶ Prop. 2025/26:235 s. 22.

5 De särskilda kraven för utvisning av vissa kategorier av personer

- Vissa kategorier av utlänningar har ett starkare skydd mot utvisning.
- Det betyder att tröskeln för att på grund av brottsligheten aktualisera utvisningsfrågan är högre än annars.
- Åklagaren behöver alltså göra en bedömning av om tröskeln är uppnådd för att veta om ett utvisningsyrkande ska framställas.
- I detta kapitel beskrivs vad som gäller för olika kategorier samt ges rekommendationer för när ett utvisningsyrkande kan framställas, se sammanfattande tabell nedan.
- **Observera** att det är just generella rekommendationer, straffvärdet är inte ensamt avgörande, utan det kan finnas situationer där det finns skäl att framställa yrkanden vid lägre straffvärden och situationer där det inte är aktuellt att framställa ett yrkande trots att straffvärdet uppgår till det angivna.

Tabell 1 Rekommendationer för när yrkande om utvisning kan framställas

Kategori	Straffvärde	Ytterligare förutsättning
Varaktigt bosatta		"något mindre än EES-medborgare", se avsnitt 5.2
EES-medborgare (samlad brottslighet i åtalet)	1–3 mån	Straffmättningsvärde inte på bötesnivå + tre tidigare lagföringar (ej penningböter), minst en på få-nivå
EES-medborgare (samlad brottslighet i åtalet)	4–12 mån	Överväg vid en tidigare lagföring på få-nivå
EES-medborgare (samlad brottslighet i åtalet)	Minst 1 år	
Subsidiärt skyddsbehövande (ett brott)	Minst 1 år 6 mån	
EES-medborgare med PUR (samlad brottslighet i åtalet)	Minst 1 år 6 mån	

Kategori	Straffvärde	Ytterligare förutsättning
EES-medborgare vistats 10 år eller är under 18 år (samlad brottslighet i åtalet)	Minst 2 år	
Flykting (ett brott)	Minst 2 år 6 mån	

5.1 Allmänt om hur systemet är uppbyggt

För vissa personkategorier gäller särskilda regler för utvisning, se 8 a kap. 3-6 §§. Dessa regler bygger på tvingande internationella regelverk såsom EU-regler²⁷ och Genèvekonventionen²⁸, vilket gör att innebörden av dem inte fullt ut bestäms av svensk praxis. Vissa mindre ändringar har gjorts den 1 september 2026 för att bättre anpassa den svenska lagtexten till det internationella regelverket. Varaktigt bosatta, EES-medborgare och flyktingar fick tidigare enligt svensk lagtext utvisas endast om det sker av hänsyn till allmän ordning *och* säkerhet. Det ändras nu till allmän ordning *eller* säkerhet för att bättre stämma överens med EU-rätten.²⁹ Det görs också ett förtydligande i lagtext att en EES-medborgare måste ha vistats i Sverige *sammanhängande* under de närmaste tio åren för att åtnjuta ett starkare skydd mot utvisning, se närmare [avsnitt 5.3.3](#). Slutligen införs en ny regel för *subsidiärt skyddsbehövande*, se närmare i [avsnitt 5.4](#).

Om en person omfattas av flera regelverk, t.ex. en person med status både som varaktigt bosatt och flykting, ska utvisningsfrågan prövas mot båda regelverken.

För att veta om det är aktuellt att framställa ett utvisningsyrkande behöver åklagaren alltså göra en bedömning av om brottet/brotten når upp till den tröskel som gäller för den kategorin. De rekommendationer som Utvecklingscentrum ger om vid vilka straffvärden ett yrkande kan framställas är en förenkling baserad på praxis och får ses i ljuset av att åklagare nu har en skyldighet att framställa ett yrkande om förutsättningarna är uppfyllda. Den mer komplexa prövningen av samtliga omständigheter får göras av domstolen.

²⁷ Rörlighetsdirektivet 2004/38/EG, direktivet om varaktigt bosatta 2003/109/EG samt Skyddsgrundsförordningen 2024/1347.

²⁸ 1951 års flyktingkonvention.

²⁹ Prop. 2025/26:235 s. 49.

5.2 Varaktigt bosatta

En utlänning som har varit lagligen bosatt i Sverige sedan minst fem år kan hos Migrationsverket ansöka om att få ställning som varaktigt bosatt.³⁰ Det framgår av Migrationsverkets yttrande om man har en sådan ställning. Man åtnjuter då ett särskilt skydd mot utvisning och får utvisas endast om man utgör ett reellt och tillräckligt allvarligt hot mot allmän ordning eller säkerhet.³¹ Det är alltså inte tillräckligt att personen bott i Sverige i fem år, det måste finnas ett beslut från Migrationsverket.³²

Begreppet **reellt och tillräckligt allvarligt hot mot allmän ordning eller säkerhet** är ett unionsrättsligt uttryck och ska ges den innebörd som följer av unionsrätten. Den närmare innebörden får utvecklas i rättspraxis och ytterst av EU-domstolen. Av förarbetena framgår att det finns skäl att utgå från att en varaktigt bosatt kan utvisas på något mindre allvarlig grund än vad som krävs för att utvisa en EES-medborgare.³³ Före lagändringen den 1 augusti 2022 krävdes synnerliga skäl för att utvisa personer i denna kategori, vilket innebar betydligt högre krav på brottens allvar. Äldre praxis kan alltså inte användas.

Det finns ingen svensk överrättspraxis avseende utvisning för denna grupp, och Utvecklingscentrum bedömer därför att det inte är möjligt att ge någon närmare rekommendation för när ett utvisningsyrkande kan framställas. En jämförelse får göras med rekommendationen för EES-medborgare.

5.3 EES-medborgare och därmed likställda

EES-medborgare har ett brett och långtgående skydd mot att utvisas från Sverige. I de fall en utvisning ska grundas på brott krävs det att **utvisningen sker av hänsyn till allmän ordning eller säkerhet**. De villkor som då gäller är desamma som när en fråga om utvisning med hänsyn till allmän ordning eller säkerhet är aktuell utan samband med brott.

Av 8 kap. 12–14 §§ utlänningslagen framgår att det för utvisning krävs

- att utlänningens beteende utgör ett verkligt, faktiskt och tillräckligt allvarligt hot mot ett grundläggande samhällsintresse och

³⁰ 5 a kap. utlänningslagen.

³¹ 8 a kap. 6 § utlänningslagen.

³² Dom den 27 januari 2023 från Hovrätten för Nedre Norrland i B 1841-22.

³³ Prop. 2021/22:224 s. 63 och 130.

- att hänsyn ska tas till hur länge utlänningen har vistats i Sverige, hans eller hennes band till hemlandet samt till utlänningens ålder, hälsotillstånd, familjesituation, ekonomiska situation samt sociala och kulturella integrering i Sverige.

Efter lagändringen den 1 september 2026 får åklagaren en skyldighet att framställa ett yrkande om förutsättningarna i det första ledet är uppfyllt. Det andra ledet ska sedan prövas av domstolen.

För en person med permanent uppehållsrätt krävs det att ***utvisning är särskilt motiverat av hänsyn till allmän ordning eller säkerhet***. Ett barn eller en person som vistats här under de tio föregående åren får bara utvisas om det är ***oundgängligen nödvändigt av hänsyn till allmän säkerhet***.

Med EES-medborgare avses en utlänning som är medborgare i en EES-stat.³⁴ Som EES-medborgare räknas alla medborgare från länderna inom EU (27 st.) samt från de tre EFTA-länderna Island, Lichtenstein och Norge. Det skydd mot utvisning som tillkommer en EES-medborgare, tillkommer också de familjemedlemmar som följer med eller i Sverige ansluter sig till en EES-medborgare, oavsett vilket medborgarskap dessa har. Observera att en utlänning som bor i Sverige alltså inte omfattas av reglerna bara för att han har familjemedlemmar som är svenska medborgare, se NJA 2019 s. 47 I p. 31.

Som familjemedlemmar räknas:

- make eller sambo
- släktingar i rakt nedstigande led eller dennes make/sambo som är under 21 år eller beroende av dem för sin försörjning
- släktingar i rakt uppstigande led eller dennes make/sambo som är beroende av dem för sin försörjning
- annan familjemedlem som är beroende av EES-medborgaren för sin försörjning eller om det av allvarliga hälsoskäl absolut krävs att EES-medborgaren personligen tar hand om familjemedlemmen.³⁵

Alla unionsmedborgare har rätt att uppehålla sig i en annan EES-stat i tre månader utan annat villkor än en giltig legitimationshandling.³⁶ För att få stanna längre tid än tre månader krävs att EES-medborgaren har uppehållsrätt, vilket som regel förutsätter att utlänningen (eller familjemedlem till utlänningen) har tillräckliga medel för sitt uppehälle, arbetar eller studerar. Även en EES-medborgare kan alltså, efter tre månader, befinna sig i Sverige illegalt.

³⁴ 1 kap. 3 b § utlänningslagen.

³⁵ 3 a kap. 2 § utlänningslagen.

³⁶ Artikel 6 i rörlighetsdirektivet.

Samma regler gäller även för vissa brittiska medborgare och deras familjemedlemmar, se 8 a kap. 5 § tredje stycket utlänningslagen.

5.3.1 Utlänningens beteende utgör ett verkligt, faktiskt och tillräckligt allvarligt hot mot ett grundläggande samhällsintresse

Av 8 a kap. 5 § utlänningslagen följer att en EES-medborgare får utvisas ur Sverige om förutsättningarna som anges i 1 § är uppfyllda och det sker av hänsyn till allmän ordning eller säkerhet.

Begreppet allmän ordning eller säkerhet kommer från rörlighetsdirektivet och ska ges den innebörd som följer av unionsrätten. Åtgärder som vidtas med hänsyn till allmän ordning eller säkerhet ska överensstämma med proportionalitetsprincipen och uteslutande vara grundade på vederbörandes personliga beteende. Allmänpreventiva synpunkter får inte läggas till grund för beslutet. Domstolen ska göra en individualiserad bedömning av gärningen och gärningspersonens personliga beteende.³⁷

För att en EES-medborgare ska utvisas måste enligt direktivet dennes personliga beteende utgöra ett verkligt, faktiskt och tillräckligt allvarligt hot mot ett grundläggande samhällsintresse, vilket i allmänhet innebär ett krav på att det finns en benägenhet hos den berörda personen att uppföra sig på samma sätt även i framtiden. Tidigare straffdomar utgör i sig inte skäl för utvisning. Att en person återfaller i brott torde dock ofta visa att just den individens personliga uppförande utgör ett hot mot allmän ordning eller säkerhet. Är brottsligheten dessutom sådan att den tyder på yrkesmässighet, är detta en mycket stark indikation på att utlänningen kommer att begå nya brott och att hon eller han därmed utgör ett sådant hot som avses.

Bedömningen av om medborgarens personliga beteende utgör ett verkligt, faktiskt och tillräckligt allvarligt hot ska göras vid den tidpunkt då beslutet om utvisning fattas och utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

Högsta domstolen har i fyra avgöranden närmare prövat frågan om utvisning av EES-medborgare enligt 8 a kap. 5 § första stycket utlänningslagen.

NJA 2014 s. 415 "Butiksstölden på Datavägen" En EES-medborgare åtalades för stöld av köttprodukter till ett sammanlagt värde av 2 071 kr. Mannen förekom med två avsnitt i belastningsregistret; dels ett godkänt strafföreläggande avseende stöld med påföljden villkorlig dom, dels en dom för stöld med påföljden fängelse en månad. Han hade varit i Sverige i tre månader och hade ingen anknytning hit.

HD konstaterade att brott som innefattar ett angrepp mot äganderätten kan ligga till grund för utvisning av en EES-medborgare. Däremot ansåg HD att stöld i butik av varor till ett inte särskilt högt värde inte kan ses

³⁷ Prop. 2013/14:82 s. 57.

som ett verkligt och tillräckligt allvarligt hot som påverkar ett av samhällets grundläggande intressen och som går utöver den störning av ordningen i samhället som varje lagöverträdelse innebär. Inte heller i förhållande till brottsligheten och till utlänningens personliga beteende skulle det vara proportionerligt att utvisa honom. Med beaktande av den restriktivitet som gäller för utvisning av EES-medborgare avlogs utvisningsyrkandet.

NJA 2018 s. 491 "Smugglingen på M/S Wawel" Två EES-medborgare dömdes för smuggling respektive grov smuggling och olovlig förflyttning av punktskattepliktiga varor (brottsligheten avsåg bl.a. starksprit, starköl och cigaretter) till fängelse fyra respektive sju månader. Båda var tidigare dömda för samma typ av brottslighet i Sverige och båda saknade anknytning till landet.

HD uttalade i p. 16: "I kravet på att utlänningens beteende utgör ett verkligt, faktiskt och tillräckligt allvarligt hot mot ett grundläggande samhällsintresse måste normalt anses ligga dels att det finns starka skäl att anta att det finns en risk för framtida brottslighet, dels att denna brottslighet är av en viss nivå från allvarlighetssynpunkt. Dessa båda förutsättningar kan emellertid inte tillämpas helt oberoende av varandra. Exempelvis måste det vid mycket allvarlig brottslighet vara tillräckligt att det föreligger något mindre starka skäl att anta att utlänningen kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet än om brottsligheten är mindre allvarlig. Av betydelse för bedömningen är också om risken avser enstaka brott eller upprepad brottslighet."

HD ansåg att bestämmelser som syftar till att styra alkoholkonsumtion indirekt kan anses bidra till att skydda allmän ordning, men ansåg att förutsättningarna för utvisning i detta fall inte var uppfyllda.

NJA 2024 s. 117 "Kvinnofridskränkningen och straffskärpningen" En tidigare ostraffad EES-medborgare dömdes för grov kvinnofridskränkning och barnfridsbrott till fängelse ett år och sex månader. Högsta domstolen konstaterar att grov kvinnofridskränkning är ett brott av sådant slag som utgör ett hot mot ett grundläggande samhällsintresse och som därför kan ligga till grund för utvisning. Beteendet, som bestod att upprepade fall av misshandel, olaga hot m.m. bedömdes vara ett sådant verkligt, faktiskt och tillräckligt allvarligt hot mot ett grundläggande samhällsintresse att utvisning kan ske. Anknytningen, som främst bestod av barnen, bedömdes inte tillräckligt för att han inte skulle utvisas, särskilt som brotten begåtts mot barnens mamma och i ett fall mot ett av barnen. Däremot innebar den att återreseförbudet sattes till åtta år istället för tio.

Högsta domstolens dom den 20 mars 2026 i B 9278-24 "EES-medborgaren" En EES-medborgare dömdes för stöld i butik avseende varor för 6 395 kr till en månads fängelse. Han hade vid 17 tillfällen lagförts för liknande brottslighet under de senaste tio åren. Vid 13 tillfällen hade påföljden bestämts till fängelse, som längst i två månader. Tiden mellan lagföringarna hade aldrig överstigit två år och var i de

flesta fall kortare än ett år. Han var aldrig bosatt i Sverige utan reste mellan Sverige och Lettland. Han utvisades med fem års återreseförbud.

När det gäller praxis från hovrätten hänvisas till den [rättsfallssamling](#) som ligger på ämnessidan, och som bland annat innehåller ett stort antal referat avseende EES-medborgare. Utvecklingscentrums rekommendationer nedan utgår från praxis från Högsta domstolen, kompletterat med praxis från hovrätterna.

Rättsfallen från Högsta domstolen visar att restriktivitet råder för att utvisa EES-medborgare vid mindre allvarlig brottslighet. **Det är Utvecklingscentrums rekommendation att det vid brott med en till tre månaders straffvärde kan framställas ett yrkande om utvisning om personen lagförts för annat än penningbötesbrott vid tre tidigare tillfällen, varav vid minst ett tillfälle för brott på fängelsenivå.** Undantag kan i vissa fall göras om till exempel lagföringarna avser väldigt lindrig brottslighet och/eller brottslighet långt bak i tiden.

Vid brottslighet i mellanskiktet, med **straffvärden på fyra månader upp till ett år**, finns exempel på hovrättsdomar där man utvisat EES-medborgare för grov stöld, grovt häleri, upprepade bedrägerier, narkotikabrott, misshandel och grovt brott mot knivlagen. Oftast har det varit fråga om återfall i brott.³⁸ Det är svårt att ge någon tydlig rekommendation för när ett utvisningsyrkande ska framställas i denna kategori, eftersom det är en kombination av brottets allvar och tidigare brottslighet som blir avgörande, och då det i praxis ofta vävs ihop med personens anknytning. Även utan tidigare lagföring kan det vara aktuellt att framställa ett utvisningsyrkande om personen nyss kommit till landet och begår flera brott med viss kvalifikation under kort tid. **Finns det en tidigare lagföring på fängelsenivå kan ett utvisningsyrkande alltid övervägas.**

När det gäller brottslighet med **ett straffvärde på minst ett år är det Utvecklingscentrums rekommendation att ett utvisningsyrkande kan framställas även om det saknas tidigare lagföringar.** Det finns hovrättsavgöranden där ostraffade EES-medborgare utvisats för exempelvis grovt narkotikabrott eller grov narkotikasmuggling, rån, flera fall av grov misshandel, försök till grovt vapenbrott, inbrottsstöld och flera fall av grov stöld.

5.3.2 EES-medborgare med permanent uppehållsrätt i Sverige

Permanent uppehållsrätt (PUR) är en rätt för EES-medborgare att vistas i Sverige utan tidsbegränsning. En sådan rätt fås efter laglig vistelse i Sverige

³⁸ Se dock Svea hovrätts dom den 24 juli 2025 i mål B 8896-25 där en EES-medborgare dömdes till fängelse 6 månader för narkotikaförsäljning och utvisades med fem års återreseförbud trots att han sedan tidigare var ostraffad.

utan avbrott under minst fem år.³⁹ Den relevanta tidpunkten vid vilken utlännings ska ha haft permanent uppehållsrätt är tidpunkten för beslutet i utvisningsfrågan. Det krävs inget beslut för att uppnå permanent uppehållsrätt, utan den erhålls automatiskt när man uppfyller kriterierna. Det gör att Migrationsverket oftast inte har några upplysningar om utlännings. Enda undantaget är om denne hos Migrationsverket har begärt ett intyg på att den har permanent uppehållsrätt och sedan fått det beviljat eller fått avslag. Ett sådant intyg är frivilligt att begära. Om personen är närstående till en EES-medborgare ska den ansöka hos Migrationsverket om uppehållskort, så då har Migrationsverket mer upplysningar.

Det här betyder att domstolen kan behöva utreda om utlännings har permanent uppehållsrätt, om denne påstår det och åklagaren inte accepterar det. Reglerna finns i 3 a kap. utlänningslagen, och innebär i korthet att personen ska uppfylla kraven för uppehållsrätt under hela tiden, till exempel genom att inneha anställning och inte tillfälligt vistats för mycket utanför Sverige, som huvudregel inte mer än högst sex månader per år. Ofta lär utredningsåtgärderna vara begränsade till förhör med utlännings och kontroll med Skatteverket om folkbokföring.

En EES-medborgare som har permanent uppehållsrätt får utvisas endast om det är *särskilt motiverat* av hänsyn till allmän ordning eller säkerhet. Uttrycket ersatte 2022 den tidigare formuleringen ”synnerliga skäl”, men ingen ändring i sak är avsedd, utan tidigare praxis gäller.⁴⁰

Synnerliga skäl kan enligt tidigare praxis föreligga om brottsligheten har ett högt straffvärde och är av mycket allvarlig art. Som exempel på sådan allvarlig brottslighet nämns i förarbetena

- brott mot person, såsom mord och dråp samt brott som medför svåra integritetskränkningar
- organiserad brottslighet, där gärningspersonen systematiskt med olika metoder skaffar sig själv en ekonomisk vinning på enskildas eller på samhällets bekostnad
- brott som medför stora skadeeffekter, till exempel grovt narkotikabrott och grov narkotikasmuggling.⁴¹

Uppräkningen ovan ska inte betraktas som uttömmande. Vidare måste omständigheterna i det särskilda fallet alltid beaktas.

Vid bedömningen ska beaktas arten och omfattningen av brottsligheten och den brottslighet som utlännings tidigare gjort sig skyldig till.

³⁹ 3 a kap. 6 och 7 §§ utlänningslagen.

⁴⁰ Prop. 2021/22:224 s. 61.

⁴¹ Prop. 1979/80:96 s. 63.

I tabellen här nedan återges helt kort några avgöranden från Högsta domstolen för **EES-medborgare med permanent uppehållsrätt** i Sverige. Det saknas hovrättsavgöranden i [rättsfallssamlingen](#) avseende denna grupp.

Tabell 2 Domar med beslut att utvisa

Synnerliga skäl (numera särskilt motiverat) = utvisning		
<i>Dom</i>	<i>Brott & straff</i>	<i>Anknytning m.m.</i>
NJA 1990 s. 526	Grovt narkotikabrott. Fängelse sex år sex månader.	13 år i Sverige.
NJA 1991 s. 766	Försök till mord. Fängelse sex år.	Fem år i Sverige.
NJA 1992 s. 615	Narkotikabrott. Fängelse ett år.	Tolv år i Sverige. Tidigare dömd.
NJA 1997 s. 535	Grovt narkotikabrott. Fängelse två år sex månader.	Elva år i Sverige. Tidigare dömd.

Tabell 3 Domar med beslut att inte utvisa

Inte synnerliga skäl (numera särskilt motiverat) = ej utvisning		
<i>Dom</i>	<i>Brott & straff</i>	<i>Anknytning m.m.</i>
NJA 1991 s. 778	Narkotikabrott. Fängelse fyra mån.	13 år i Sverige. Tidigare dömd.
NJA 2005 s. 283	Grovt narkotikabrott. Fängelse fyra år sex månader.	20 år i Sverige. Tidigare dömd
NJA 2009 s. 300	Grov utpressning. Fängelse sex år sex månader.	28 år i Sverige. Tidigare dömd.
NJA 2019 s. 316	Våldtäkt. Fängelse två år två månader.	Åtta år i Sverige. Tidigare dömd.

Eftersom det avgörande ofta har varit personens anknytning till Sverige är det svårt att utifrån praxis komma med en rekommendation för när ett yrkande ska framställas. Med utgångspunkten att utvisning ska ske mer restriktivt än för "vanliga" EES-medborgare **kan ett riktvärde vara att framställa ett yrkande för en ostraffad person om det förväntade straffvärdet överstiger ett år och sex månader.**

5.3.3 EES-medborgare under 18 år eller som har vistats i Sverige i tio år

En EES-medborgare som är barn eller som har vistats i Sverige sammanhängande under de tio närmast föregående åren får utvisas endast om beslutet är oundgängligen nödvändigt av hänsyn till allmän säkerhet, se 8 kap. 14 § utlänningslagen.

Vid bedömningen om utlännings vistats i Sverige sammanhängande i tio år ska vägas in om denne under tioårsperioden tillbringat mycket tid i andra länder än Sverige.⁴²

Det som i synnerhet ska beaktas är

- hur länge utlännings vistats i Sverige vid varje tillfälle
- hur lång den sammanlagda vistelsen varit
- hur ofta utlännings vistats i Sverige
- de skäl som utlännings haft för att lämna Sverige och som kan ligga till grund för fastställandet huruvida vistelsen är ett tecken på att centrum för dennes personliga, familjemässiga eller yrkesmässiga intressen har flyttats till annan stat.

Utredning om dessa förhållanden kan ske genom förhör eller genom kontakt med Migrationsverket.

En fängelsevistelse bryter enligt EU-domstolens praxis den sammanhängande vistelsen, även om fängelsestraffet avtjänas i det aktuella landet. Efter en lagändring den 1 september 2026 är det klarlagt att det även gäller i Sverige.

Den relevanta tidpunkten vid vilken utlännings ska vara under 18 år, är tidpunkten för beslutet i utvisningsfrågan.

Enligt det EU-direktiv⁴³ som ligger till grund för bestämmelserna i 8 kap. 14 § andra och tredje stycket utlänningslagen, krävs för utvisning att det föreligger "tvingande hänsyn till allmän säkerhet". Den motsvarande formuleringen i svensk lagtext är att beslutet är "oundgängligen nödvändigt av hänsyn till allmän säkerhet". Med detta menas att det krävs starkare skäl än de som omfattas av begreppet "särskilt motiverat av hänsyn till allmän ordning eller säkerhet", dvs. det som förut kallades synnerliga skäl.⁴⁴

Begreppet "allmän säkerhet" omfattar såväl en stats inre som yttre säkerhet. I första hand avses fall där det föreligger fara för rikets säkerhet eller där utlännings verksamhet annars får anses allmänfarlig, till exempel brott enligt 13 kap. brottsbalken och lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.⁴⁵

Begreppet "oundgängligen nödvändigt" ska ses i ljuset av proportionalitetsprincipen, vilket medför att utvisning endast ska kunna komma i fråga om

⁴² EU-domstolen C-145/09 och C-400/12.

⁴³ Artikel 28.3 i det s.k. rörlighetsdirektivet; Rådets direktiv 2004/38/EG om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier.

⁴⁴ Prop. 2021:22:224 s. 61.

⁴⁵ Prop. 2005/06:77 s. 196.

detta är nödvändigt för att uppnå det eftersträvade målet, dvs. att undanröja hotet mot den allmänna säkerheten.⁴⁶

I rättspraxis har mord med flera försvårande omständigheter ansetts vara sådan brottslighet där utvisning är oundgängligen nödvändigt för att undanröja ett allvarligt hot mot samhället.⁴⁷ Även grov våldtäkt mot barn har i praxis innefattats i begreppet.⁴⁸ Grov misshandel med påföljden fängelse fem år ansågs inte tillräckligt allvarligt.⁴⁹ Praxis får ses i ljuset av att personerna ofta haft väldigt stark anknytning till Sverige. Det är därför ibland svårt att avgöra om brottet inte setts som tillräckligt allvarligt, eller om det är anknytningen som varit så stark att det inte varit proportionerligt med utvisning. Utvecklingscentrums uppfattning är att det inte kan krävas lika allvarlig brottslighet som för att aktualisera utvisning av en person med flyktingstatus. **Ett riktmärke kan därför vara att framställa ett yrkande avseende en ostraffad person om det förväntade straffvärdet överstiger två år.**

5.4 Subsidiärt skyddsbehövande

Det har hittills inte funnits några särskilda bestämmelser om utvisning av en utlänning som har status som det som tidigare benämnts *alternativt skyddsbehövande*. Det har lett till att det fattats beslut om utvisning som sedan inte kunnat verkställas på grund av regler i skyddsgrundsdirektivet, som i korthet innebär att en person som omfattas av definitionen har rätt till skydd i Sverige om personen inte gjort sig skyldig till ett grovt brott. För att undvika den konsekvensen införs den 1 september 2026 en ny regel i 8 a kap. 4 §. För att anpassa svensk rätt till EU:s migrations- och asylpakt ändras benämningen från *alternativt skyddsbehövande* till *subsidiärt skyddsbehövande* och *grovt brott* till *allvarligt brott*. Det innebär inte någon ändring i sak av vilka som omfattas. En person som har status som subsidiärt skyddsbehövande och som behöver en fristad i Sverige får alltså endast utvisas om personen har begått ett allvarligt brott.

En person som beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande i ett annat EU-land anses som utgångspunkt inte ha behov av en fristad i Sverige. Frågan om utvisning prövas då enligt den grundläggande bestämmelsen i 1 §.⁵⁰

Uttrycket allvarligt brott är EU-rättsligt och innebörden bestäms ytterst av EU-domstolens praxis. I den här paragrafen avses alltså, precis som för flyktingar, *ett* brott och inte den samlade brottsligheten som personen döms

⁴⁶ Prop. 2005/06:77 s. 196.

⁴⁷ Dom meddelad den 8 juli 2013 av Hovrätten över Skåne och Blekinge i mål B 1346-13.

⁴⁸ Dom meddelad den 1 juli 2019 av Svea hovrätt i mål B 4310-19.

⁴⁹ Dom meddelad den 21 april 2023 av Svea hovrätt i mål B 3066-23.

⁵⁰ Prop. 2025/26:235 s. 98.

för. I författningskommentaren ges följande vägledning kring vad som kan utgöra ett allvarligt brott.⁵¹

EU-domstolen har uttalat att ett allvarligt brott, som motiverar undantag från subsidiärt skydd enligt skyddsgrundsdirektivet, kan omfatta ett stort spektrum av brott av varierande svårhetsgrad. Den påföljd som föreskrivs i den berörda medlemsstatens straffrättsliga lagstiftning är ett särskilt viktigt kriterium vid bedömningen av svårhetsgraden av brottet, men det krävs en fullständig prövning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet för att bedöma om brottet utgör ett allvarligt brott. Vid bedömningen ska en rad kriterier beaktas, bl.a. gärningens art, den uppkomna skadan, under vilka former åtgärder vidtagits för att beivra brottet och påföljdens art (se EU-domstolens dom C-369/17 punkterna 43–58).

För att bedöma vad som utgör ett allvarligt brott kan ledning även hämtas kring den praxis som finns beträffande uttrycket synnerligen grovt/allvarligt brott och som krävs för utvisning av flyktingar, se författningskommentaren till 3 §. Den nedersta nivån för ett allvarligt brott bör nämligen motsvara ett mindre allvarligt brott än det som motsvarar miniminivån för ett synnerligen allvarligt brott (se EU-domstolens dom C-402/22 punkt 35). Mot bakgrund av den praxis som hittills finns avseende vad som utgör ett synnerligen grovt/allvarligt brott kan ett brott som innefattar angrepp mot någons liv eller hälsa eller när det annars utgjort en påtaglig integritetskränkning ofta anses utgöra ett allvarligt brott i paragrafens mening. Detta gäller i synnerhet om angreppet har varit oprovocerat, innefattat tvång, utövats i en nära relation eller riktat sig mot någon som befinner sig i en skyddslös ställning, såsom en äldre person eller ett barn. Även brott som har riktat sig mot rättsordningen eller ett annat särskilt skyddsvärt samhällsintresse kan i flertalet fall vara sådana att brottet är att bedöma som allvarligt i paragrafens mening. Viss jämförelse kan även göras med vad som utgör ett icke-politiskt grovt brott som skäl för uteslutning av flyktingstatus (nuvarande 4 kap. 2 b § första stycket 2 och framgent artikel 12.2 b i skyddsgrundsförordningen).

Paragrafen är tillämplig även på allvarliga brott som utlänningen har begått utomlands. Om svensk domstol är behörig att pröva brottet och utlänningen har status som subsidiärt skyddsbehövande, kan alltså utvisning ske även i ett sådant mål.

I Migrationsverkets rättsliga ställningstagande tas också frågan om vad som är ett allvarligt brott upp.⁵²

Det får anses vara fråga om framförallt grova brott, såsom exempelvis mord, dråp, våldtäkt, misshandel, grov kvinnofridskränkning, väpnat rån, grovt vapenbrott och mordbrand. Även andra brott med högt straffvärde som allvarligt undergräver samhällets rättsordning, t.ex.

⁵¹ Prop. 2025/26:235 s. 98 f.

⁵² RS/054/2021, Föresattningar för att återkalla en skyddsstatusförklaring, s. 27.

terrorism eller grov organiserad brottslighet, bör kunna innefattas i definitionen.

Eftersom det här är ett helt nytt begrepp är det svårt att i nuläget ge närmare vägledning i vilka fall ett utvisningsyrkande ska framställas. I brist på praxis anser Utvecklingscentrum att ett riktmärke kan vara att framställa ett yrkande om det allvarligaste brottet har ett straffvärde på ett år och sex månader.

5.5 Flyktingar

Reglerna för flyktingar har inte ändrats vare sig i 2022 års eller 2026 års reform. För att anpassa terminologin till skyddsgrundsdirektivet ändras uttrycket *synnerligen grovt brott* till *synnerligen allvarligt brott*. Någon ändring i sak är inte avsedd.⁵³

Definitionen av begreppet flykting finns i 4 kap. 1 § utlänningslagen. En utlänning som enligt beslut av Migrationsverket har flyktingstatusförklaring ska anses vara flykting. Det är inte fråga om en presumtion. Något utrymme för domstolen i brottmålsrättegången att göra en annan bedömning finns inte.⁵⁴

En flyktingstatusförklaring kan dock bli inaktuell. Om förhållandena i utlänningens hemland förändrats, kan Migrationsverket återkalla flyktingstatusförklaringen. Om utlänningen begår ett synnerligen allvarligt brott i Sverige ska frågan om återkallelse aktualiseras hos Migrationsverket.⁵⁵ Även att en utlänning av fri vilja återvänder för att bosätta sig i hemlandet kan göra att flyktingskapet återkallas. Det måste dock finnas ett beslut från Migrationsverket som vunnit laga kraft.

Om Migrationsverket skriver att de initierat ett ärende om återkallelse av flyktingstatus kan frågan behöva bevakas så att ett utvisningsyrkande kan framställas senare i processen, om ett beslut fattas och vinner laga kraft.

Enligt 1951 års flyktingkonvention (Genèvekonventionen) får en fördragslutande stat inte utvisa en flykting som lovligen uppehåller sig på statens område, annat än av skäl som kan hänföras till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen.

Såvitt avser utvisning på grund av brott får en flykting utvisas endast om

⁵³ Prop. 2025/26:235 s. 38.

⁵⁴ Se Sandesjö & Wikrén, Utlänningslagen med kommentarer (2022, version 13, JUNO), till 8 a kap. 4 § under rubriken Första stycket.

⁵⁵ Från den 12 juli 2026 tillämpas skyddsgrundsförordningen direkt, där framgår att en flyktingstatus ska återkallas om utlänningen utgör en fara för rikets säkerhet respektive har begått ett synnerligen allvarligt brott samt utgör en samhällsfara (artikel 14.1 d och 14.1 e).

- hon eller han har begått ett synnerligen allvarligt brott och
- det skulle medföra allvarlig fara för allmän ordning eller säkerhet att låta henne eller honom stanna i Sverige.⁵⁶

Frågan om vad som är ett synnerligen grovt/allvarligt brott har nyligen prövats i **"Flyktingens vapenbrott"** NJA 2025 s. 1339. Där görs en genomgång av vad som krävs enligt EU-domstolens praxis. Det ska röra sig om ett enskilt brott med exceptionellt hög allvarlighetsgrad och som allvarligt undergräver det berörda samhällets rättsordning. Hänsyn ska tas till straffskalan för brottet, brottets natur, eventuella försvårande och förmildrande omständigheter, om uppsåt förelåg, arten och omfattningen av de skador som brottet orsakat liksom det förfarande som tillämpas för att beivra brottet. Den påföljd som föreskrivs i medlemslandet är ett särskilt viktigt kriterium. Högsta domstolen konstaterade att ett grovt vapenbrott, bestående i att drogpåverkad ha innehavt en skarpladdad pistol på allmän plats och i en kriminell miljö där den typiskt sett kunde befaras komma till brottslig användning, var ett synnerligen grovt brott. Minimistraflet för grovt vapenbrott var vid tiden för gärningen fyra års fängelse.

Av intresse är även praxis från Migrationsöverdomstolen avseende vägran eller återkallelse av flyktingstatus:

MIG 2014:20 Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljades en person som ansetts vara i behov av skydd som flykting trots att han dömts av allmän domstol till utvisning på grund av brott. Den brottslighet som mannen gjort sig skyldig till, bl.a. grovt narkotikabrott där påföljden bestämdes till fängelse i två och ett halvt år, bedömdes enligt MiÖD inte vara synnerligen grova i utlänningslagens mening.

MIG 2021:9 En våldtäkt där påföljden bestämdes till fängelse två år och åtta månader⁵⁷ ansågs vara ett synnerligen grovt brott och personen vägrades flyktingförklaring. Minimistraflet för våldtäkt var vid tiden för gärningen fängelse i två år.

MIG 2025:3 Ett grovt vapenbrott, där påföljden tillsammans med andra brott bestämts till 2 år och 6 månader, bedömdes som ett synnerligen grovt brott. Minimistraflet för grovt vapenbrott var vid tiden för gärningen fängelse i två år.

I förarbetena anges att gränsen för vad som utgör ett synnerligen allvarligt brott går vid brott där utlänningslagens bestämmelser om utlänningsförbud dömts till ett flerårigt fängelsestraff. Det

⁵⁶ 8 a kap. 3 § utlänningslagen. Observera att i de fall flyktingen utgör en fara för Sveriges säkerhet krävs inte allvarligare brott än vad som följer av 8 a kap. 1 §, se den avslutande punktsatsen i 4 § och prop. 2025/26:235 s. 35.

⁵⁷ Domen var innan minimistraflet för våldtäkt höjdes till tre år.

ges följande exempel på synnerligen allvarliga brott: mord, dråp, våldtäkt, grov misshandel och grovt vapenbrott.⁵⁸

Vid en genomgång av hovrättspraxis (se [rättsfallssamlingen](#) på ämnessidan) kan konstateras att uppfattningen att grov misshandel alltid skulle vara ett synnerligen grovt brott inte får stöd där. Däremot har våldtäkt med straffvärde över minimistraff bedömts som synnerligen grovt brott, men inte oaktsam våldtäkt. Grovt brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor genom att frakta två rörbomber bedömdes inte som synnerligen grovt brott, inte heller mordbrand genom att anlägga brand i en blomlåda i ett flerbildshus som snabbt kunde släckas. I senare praxis kan noteras att hovrätten inte ansett att rån med påföljden fängelse i två år och sex månader var ett synnerligen grovt brott.⁵⁹

Enligt Utvecklingscentrums uppfattning står det klart att exempelvis synnerligen grov misshandel, grov våldtäkt, grovt rån och grovt vapenbrott är brott som i bestämmelsens mening är synnerligen allvarliga. Också andra brott där straffvärdet uppgår till tre år eller mer, till exempel våldtäkt⁶⁰, får utifrån hovrättspraxis och Migrationsöverdomstolens praxis anses tillräckliga för att utvisa en person med flyktingstatus. **Utvecklingscentrums rekommendation är att framställa ett yrkande om utvisning om det förväntade straffvärdet för det allvarligaste brottet uppgår till minst två år och sex månader.**

Genom att begå ett synnerligen allvarligt brott har utlänningen många gånger generellt visat att dennes kvarstannande i riket skulle innebära allvarlig fara för allmän ordning eller säkerhet. Utvecklingscentrums bedömning är att åklagaren alltid bör framställa ett utvisningsyrkande om brottet som sådant bedöms som synnerligen allvarligt.

Samma regler som för flyktingar gäller den med tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen enligt EU:s massflyktsdirektiv eller uppehållstillstånd som tribunalvittne enligt 22 kap. utlänningslagen. Det betyder att medborgare i exempelvis Ukraina som omfattas av massflyktsdirektivet ska bedömas på samma sätt som flyktingar.

Är utlänningen asylsökande⁶¹, innebär detta att dennes status är under utredning hos Migrationsverket. Om åklagaren meddelar ett anhållningsbeslut rörande en utlänning som uppger sig vara asylsökande, bör åklagaren snarast underrätta Migrationsverket om misstanken. Frihetsberövandet utgör ett skäl för Migrationsverket att prioritera ärendet och snabba på asylprocessen.

⁵⁸ Prop. 2025/26:235 s. 97.

⁵⁹ Göta hovrätts dom den 1 augusti 2025 i mål B 2947-25.

⁶⁰ Den 21 augusti 2026 reviderade FN:s flyktingorgan UNHCR sina riktlinjer så att våldtäkt nu ingår som ett exempel på ett synnerligen grovt brott.

⁶¹ Att beviljas asyl innebär att personen får uppehållstillstånd för att den är flykting eller subsidiärt skyddsbehövande, se 1 kap. 3 § utlänningslagen.

6 Skäl för och emot utvisning

- Från den 1 september 2026 ska åklagaren inte göra någon bedömning av skälen för och emot utvisning. Den bedömningen ska istället göras av domstolen.
- Det här kapitlet är tänkt som underlag för det fall åklagaren vill plädera i utvisningsfrågan eller överväger att överklaga en dom där ett yrkande inte har bifallits.
- För att utvisning ska ske ska de grundläggande kraven vara uppfyllda och skälen som talar för utvisning ska vara tyngre än skälen som talar emot. Det är tänkt att vara en skärpning jämfört med före lagändringen den 1 september 2026.
- Skäl för utvisning är brottslighetens straffvärde och karaktär samt risken för att utlänningen, om hon eller han får stanna, fortsätter att begå brott här.
- Som skäl mot utvisning ska domstolen beakta utlänningens anknytning till Sverige.

Den intresseavvägning som domstolen ska göra framgår i 8 a kap. 2 §. Brottslighetens straffvärde och karaktär samt risken för att utlänningen, om hon eller han får stanna, fortsätter att begå brott här i landet utgör skäl för utvisning. Som skäl mot utvisning ska domstolen beakta utlänningens anknytning till Sverige. Vid den bedömningen ska det särskilt beaktas i vilken utsträckning som utlänningen har etablerat sig i det svenska samhället. Om utlänningen har barn i Sverige ska barnets behov av kontakt med honom eller henne, hur kontakten har varit och hur den skulle påverkas om utlänningen utvisades också särskilt beaktas. Även utlänningens övriga familjeförhållanden ska särskilt beaktas.

Begreppen straffvärde, karaktär och anknytning har samma betydelse som vid lagändringen den 1 augusti 2022.

Hur bedömningen ska göras utvecklas i förarbetena:⁶²

Avvägningen av skälen som talar för respektive mot utvisning ska göras på samma sätt oavsett om utlänningen tillhör en särskild personkategori som omfattas av särskilda förutsättningar för utvisning enligt 3–6 §§ eller inte. För EES-medborgare och deras familjemedlemmar samt utlänningar som har ställning som varaktigt bosatta gäller emellertid ytter-

⁶² Prop. 2025/26:235 s. 96.

ligare kriterier som ska beaktas vid intresseavvägningen och som följer av 5 och 6 §§.

Som vägledning för den intresseavvägning som ska göras enligt 1 § 3 med tillämpning av förevarande paragraf kan följande anges. Ju större anknytning till landet, desto allvarigare måste brottsligheten vara för att utvisning ska ske. Intresseavvägningen torde i de flesta fall leda till att utvisning ska ske om utlänningen vistas olovligen eller endast tillfälligt i Sverige eller om utlänningen i övrigt bedöms ha en obetydlig eller svag anknytning till Sverige. Utvisning kan då exempelvis ske om utlänningen döms för ett fall av grovt rattfylleri, bedrägeri, stöld, olaga hot eller misshandel. Utlänningens etablering kan bedömas som obetydlig eller svag bl.a. om personen ägnar sig åt upprepad kriminalitet eller i övrigt lever utanför det reguljära samhället, saknar egen familj i landet eller endast har mer sporadisk kontakt med familjen.

Om utlänningen har en något starkare koppling till Sverige, exempelvis genom ordnade bostadsförhållanden, arbete eller studier eller har levt i landet en tid, torde utvisning i regel kunna ske vid straffvärden om några månaders fängelse. Vid straffvärden som överstiger några månaders fängelse torde utvisning i regel kunna ske, oberoende av återfallsrisk, även om utlänningen har en starkare anknytning till Sverige, exempelvis genom familj i landet eller viss etablering i samhället.

Om utlänningen har en mycket stark anknytning till Sverige, t.ex. genom att utlänningen har barn i landet eller att vistelsetiden i landet har varit lång, kan utvisning i regel ske vid sådana brott som t.ex. grov misshandel, grovt narkotikabrott och grov kvinnofridskränkning. Om utlänningen har en synnerligen stark anknytning till Sverige, exempelvis som ensam vårdnadshavare till minderåriga barn eller om utlänningen kom hit i barndomen eller rentav är född här, krävs mycket starka skäl för att utvisning ska få ske. Utvisning torde då kunna ske vid mycket allvarlig brottslighet.

Den ovan redovisade vägledningen utgår från brottslighetens straffvärde som skäl för utvisning. Vid sidan av brottets straffvärde har även brottets karaktär och risken för återfall i brott betydelse som skäl för utvisning. Vid bedömningen av skälen för utvisning samverkar alltså straffvärdet med brottslighetens karaktär och risken för fortsatt brottslighet. Domstolen bör se ytterst allvarligt på brottslighet av sådan karaktär som beskrivs ovan. Vidare bör den som återkommande missbrukar sin rätt att uppehålla sig i Sverige genom att begå brott i regel anses ha förverkat den rätten, även om anknytningen hit är stark. Om utlänningen har en mycket stark anknytning till Sverige bör utvisning i regel kunna ske vid upprepad brottslighet. Vid upprepade fall av allvarlig brottslighet torde utvisning kunna ske även om anknytningen är synnerligen stark.

6.1 Risk för fortsatt brottslighet

Bedömningen av risken för fortsatt brottslighet är densamma som före den 1 augusti 2022, så tidigare praxis är alltjämt av intresse.

6.1.1 Dokumenterad tidigare brottslighet

I normalfallet krävs att det av registerutdrag, tidigare domar, godkända straff-förelägganden, åtalsunderlåtelse eller på annat sätt framgår att utlänningen lagförts för brott vid minst ett tidigare tillfälle, i Sverige eller utomlands.⁶³

Den tidigare brottsligheten behöver inte vara likartad som den aktuella. Det är tillräckligt att utlänningen visat sig vara brottsbenägen i allmänhet.⁶⁴

Se närmare i [avsnitt 2.3](#) angående tidigare lagföringar.

6.1.2 Utan dokumenterad tidigare brottslighet

Risk för fortsatt brottslighet kan också anses föreligga även utan att detta finns dokumenterat, när omständigheterna vid brottsligheten är sådana att det är befogat att utgå från en återfallsrisk.

Brottslighetens planering och tillvägagångssätt kan visa på förslagenhet och en risk för återfall i brott. Exempel på en sådan brottslighet, som tyder på en yrkesmässig verksamhet som begås i större omfattning, är fickstöld. Fickstöld kan dock inte regelmässigt anses utgöra ett brott som tyder på risk för fortsatt brottslighet. Om endast en gärning föreligger till bedömning kan fickstöld, liksom alla andra brott, vara en engångsföreteelse.⁶⁵

Andra exempel på situationer då återfallsrisk skulle kunna föreligga är

- då utlänningen vistas illegalt i Sverige och lever under oordnade ekonomiska och sociala förhållanden och har begått tillgreppsbrott i en situation där denne helt saknat medel för sitt uppehälle⁶⁶
- då domen omfattar flera brott⁶⁷
- om det hos utlänningen påträffats gods som tagits i förvar enligt lagen om visst stöldgods m.m.⁶⁸

⁶³ Prop. 1993/94:159 s. 12 samt prop. 2021/22:224 s. 32.

⁶⁴ Prop. 1993/94:159 s. 12.

⁶⁵ Prop. 1993/94:159 s. 12 och NJA 1979 s. 153.

⁶⁶ NJA 1990 s. 293 (återfallsrisk) och NJA 1997 s. 266 (inte tillräcklig återfallsrisk) samt prop. 2021/22:224 s. 32.

⁶⁷ NJA 2006 s. 375 och NJA 2007 s. 533 samt prop. 2021/22:224 s. 32.

⁶⁸ NJA 2006 s. 375.

- om utlänningen begått brott strax efter, eller i samband med, ankomsten till Sverige⁶⁹
- om utlänningen begått flera våldsbrott mot närstående⁷⁰
- om brottsligheten är hedersrelaterad.⁷¹

6.2 Brottsens karaktär

Vissa typer av brott anses vara av sådan karaktär att det talar för utvisning, till exempel angrepp mot någons liv, hälsa, frihet eller frid eller när brottet annars utgjort en påtaglig integritetskränkning. Följande exempel ges i förarbetena⁷², nämligen om gärningen

- varit oprovocerad
- utövats i nära relation
- riktat sig mot någon i skyddslös ställning, till exempel en äldre person eller ett barn
- haft ett hedersmotiv
- haft som motiv att kränka någon på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet
- riktat sig mot rättsordningen eller ett annat särskilt skyddsvärt samhällsintresse, såsom mened, övergrepp i rättssak eller sabotage mot blåljusverksamhet.

6.3 Etablering i samhället och anknytning

Vid bedömningen av i vilken utsträckning utlänningen har etablerat sig i det svenska samhället avses sådant som förvärvsarbete, studier och yrkespraktik, egen försörjning, ordnade boendeförhållanden, att man lärt sig svenska språket och i övrigt inrättat sig i samhället. Sådant som kan tyda på svag etablering är upprepad kriminalitet, att man lever utanför det reguljära samhället, att man gjort sig skyldig till hedersrelaterad brottslighet och att man har kvarvarande band till hemlandet.⁷³ Även missbruk tas av domstolarna upp som tecken på bristande etablering i samhället.

Vistelsetiden i Sverige ska inte tillmätas så stor betydelse, utan större vikt bör läggas vid vilka band som uppkommit under vistelsetiden. Vid vilken ålder

⁶⁹ Prop. 2021/22:224 s. 32.

⁷⁰ NJA 2019 s. 544.

⁷¹ Prop. 2021/22:224 s. 32.

⁷² Prop. 2021/22:224 s. 124.

⁷³ Prop. 2021/22:224 s. 42 f. och 125 f.

man kom till Sverige har betydelse, vistelsetiden i unga år har normalt sett större betydelse än för den som levt större delen av sitt liv i ett annat land. En olovlig vistelse i landet medför inte skydd mot utvisning.⁷⁴

Frågan om anknytning till Sverige har prövats i "Utvisning och anknytning I och II" NJA 2025 s. 343 och i "Utvisning och anknytning III" Högsta domstolens dom den 7 maj 2026 i B 1864-25.

I: Personen dömdes för grovt vapenbrott, grovt olaga hot m.m. till fängelse fyra år. Han var 37 år gammal och hade bott i Sverige sedan han var ett år. Han hade tidigare dömts för brott av samma slag. Han bedömdes som svagt etablerad i Sverige, men hans anknytning genom familj, språk och att han levt hela sitt liv här bedömdes som mycket stark. Mot bakgrund av att det inte var fråga om brottslighet av det svåraste slaget ansågs en utvisning inte proportionerlig.

II: Personen dömdes för mord begånget när han var 17 år till fängelse 6 år och 10 månader. Han var 19 år vid HD:s prövning. Han var född i Sverige och hade sin mamma och sina syskon här. Hans pappa var utvandrad och det rådde viss oklarhet kring var han befann sig. Domstolen bedömde att hans etablering i Sverige var svag. Mot bakgrund av att det rörde sig om ett synnerligen allvarligt brott; ett planerat och välorganiserat mord som begåtts som ett led i en våldsam gängkonflikt, att han var del av en kriminell gruppering, att han tidigare dömts för flertal brott och att han misskött sig när han varit föremål för insatser från socialtjänsten, bedömde domstolen att det vägde tyngre än hans starka anknytning till Sverige. Han utvisades men återreseförbudet sattes till tio år istället för obegränsat.

III: Personen dömdes för försök till mord till fängelse i 12 år. Han var 34 år gammal och född och uppvuxen i Sverige. Han hade föräldrar, syskon och övrig släkt i Sverige. Han var tidigare dömd för brott av annat slag än det nu aktuella, och domstolen bedömde inte att det fanns risk för återfall i så allvarlig brottslighet. Han bedömdes inte som svagt etablerad. Vid en sammanvägd bedömning ansågs det inte proportionerligt att utvisa honom.

I förarbetena anges att intresseavvägningen ska ske på en skärpt nivå och i fler fall leda till utvisning jämfört med före den 1 september 2026. Intresseavvägningen bör enligt förarbetena utföras så att mer hänsyn inte tas till de skäl som talar mot utvisning är vad som krävs enligt Sveriges internationella åtaganden.⁷⁵ För den som vill fördjupa sig i EU-domstolens praxis finns en genomgång i utredningen, SOU 2025:54 s. 84–93.

⁷⁴ Prop. 2021/22:224 s. 42.

⁷⁵ Prop. 2025/26:235 s. 28–29.

6.4 Betydelsen av att utlänningen har barn i Sverige

Att utlänningen har barn i Sverige kan vara av stor betydelse för bedömningen av dennes anknytning. Det är barnens behov av sin förälder som ska beaktas, inte utlänningens egen önskan att ha kontakt med sina barn. För att kunna bedöma följderna av en utvisning är en viktig faktor hur kontakten mellan barnet och utlänningen fungerat i tiden före domstolsavgörandet och hur den skulle påverkas vid en utvisning. För det barn som har en nära kontakt med sin förälder kan en splittring av familjen allvarligt skada barnets hälsa och utveckling.⁷⁶ Är däremot kontakten mellan barn och förälder sparsam eller obefintlig, bör det faktum att utlänningen har barn i Sverige inte ha någon större inverkan i utvisningsfrågan. En pågående graviditet grundar inte anknytning till Sverige.⁷⁷

I utlänningslagen anges principen om att barnens bästa ska stå i fokus.⁷⁸ Regeln har sin bakgrund i barnkonventionen⁷⁹ och omfattar alla ärendetyper i utlänningslagen. Att barnets bästa alltid ska beaktas, utredas och redovisas innebär dock inte att det alltid kan vara utslagsgivande när det kolliderar med andra intressen.⁸⁰ I vissa fall, när brottsligheten är mycket allvarlig, får barnets intresse av kontakt med sin förälder stå tillbaka för samhällsintresset av att utlänningen förhindras att begå nya brott i Sverige.

Att utlänningen har flera underåriga barn i Sverige med vilka kontakten är god betyder inte att utvisning är utesluten. Motstående intressen kan väga tyngre än barnens behov.⁸¹

Den omständigheten att brottet riktat sig mot barnen eller sker i familjesfären, minskar tyngden av barnens respektive familjens betydelse vid bedömningen av anknytning. Om det finns risk för fortsatt brottslighet riktad mot utlänningens familj bör familjebanden i många fall inte tillmätas någon avgörande betydelse vid bedömningen av om utvisning ska ske.⁸²

Att barnet är så gammalt att det inte på samma sätt som tidigare är beroende av föräldrarna och självständigt kan hålla en kontakt med föräldern i ett an-

⁷⁶ NJA 1997 s. 172 Narkotikabrott. Fängelse två månader. Tidigare dömd. Risk för fortsatt brottslighet. Ett underårigt barn. En splittring av familjen skulle allvarligt skada barnets hälsa och utveckling. Ej utvisning.

⁷⁷ NJA 2019 s. 47 I p. 35.

⁷⁸ 1 kap. 10 § utlänningslagen.

⁷⁹ FN:s konvention om barnets rättigheter den 20 november 1989. Från den 1 januari 2020 gäller barnkonventionen som svensk lag, se prop. 2017/18:186 s. 87.

⁸⁰ Prop. 1989/90:107 s. 31 f.

⁸¹ NJA 2007 s. 425. Våldtäkt. Fängelse två år. Flera tidigare domar. Fem underåriga barn i Sverige. Utvisning.

⁸² NJA 2019 s. 544 "Utvisning och familjevåld" samt NJA 2024 s. 117 "Kvinnofridskränkningen och straffskärpningen".

nat land påverkar bedömningen⁸³, liksom att barnet vid föräldrarnas frisläpande efter ett långt fängelsestraff kommer att ha uppnått en ålder då det har möjlighet att själv besöka föräldern i hemlandet.

Principen om hänsyn till barnens bästa ska inte tolkas som att utlänningens barn regelmässigt ska anses ha det bäst i Sverige, oavsett språklig, kulturell och nationell bakgrund och tillhörighet. För det fall en utlänning utvisas från Sverige kan det alltså inte sägas att det generellt skulle skada dennes barn i dess psykosociala utveckling att följa med sina föräldrar till ett annat land, i synnerhet inte om det rör sig om hemlandet.⁸⁴

För att domstolen ska kunna beakta konsekvenserna av en utvisning för utlänningens barn krävs att den har tillgång till en utredning om barnens situation. Mer om detta i [avsnitt 2.4.2](#).

6.5 Övriga familjeförhållanden

Utvisningsfrågan ska prövas med beaktande av den skada och olägenhet som kan vållas den utvisades familj. Att utlänningen har egen familj i Sverige, dvs. främst maka, make eller sambo samt egna barn, torde regelmässigt innebära en betydelsefull anknytning, särskilt om de anhöriga är svenska medborgare eller har bott i landet en avsevärd tid.⁸⁵ Nära släktingar i landet kan också bidra till att anknytningen bedöms som stark.⁸⁶ I de fall det föreligger risk för fortsatt brottslighet mot utlänningens familj bör familjebanden i många fall inte tillmätas någon avgörande betydelse.⁸⁷

⁸³ NJA 2005 s. 283. Enbart hänsynen till ett 14-årigt barns behov av kontakt med fadern ansågs inte tillräckligt utslagsgivande som skäl för att han skulle undgå utvisning.

⁸⁴ Prop. 1996/97:25 s. 249.

⁸⁵ Prop. 1993/94:159 s. 15.

⁸⁶ NJA 2019 s. 316 "Utlänningens vistelsetid" p. 19.

⁸⁷ Prop. 2021/22:224 s. 126.

7 Schengens informationssystem

- Registrering i SIS innebär som regel ett hinder för utlänningen att komma in i samtliga Schengenstater. Detta utgör inte ett hinder mot utvisning men kan vara ett men som beaktas vid bedömningen av återreseförbudets längd.
- Sirene-kontoret vid internationella enheten på NOA ansvarar för hanteringen av SIS-registret.

Ett beslut om utvisning från Sverige gör att en tredjelandsmedborgare⁸⁸ registreras på den så kallade spärrlistan inom Schengens informationssystem, SIS.

Registrering i SIS innebär som regel ett hinder för utlänningen att komma in i samtliga Schengenstater. För den tredjelandsmedborgare som har familj i en annan Schengenstat, kan en SIS-registrering därmed innebära att denne inte får återvända till det land som dennes familj är bosatt i. Denna konsekvens av registreringen utgör inte hinder mot utvisning, men kunde tidigare beaktas vid straffmätningen.⁸⁹ Nu kan det istället beaktas vid bestämmandet av återreseförbudets längd, även om bedömningen ska vara restriktiv.⁹⁰

Varje Schengenstat ansvarar för sina registreringar i SIS. I Sverige finns Sirene-kontoret vid den internationella enheten på NOA, som ansvarar för hanteringen av registret.

En Schengenstat kan dock medge inresa, trots registreringen. Ett sådant tillstånd är begränsat till det egna territoriet, och kan ges om staten finner det nödvändigt av humanitära skäl, i eget intresse eller på grund av internationella förpliktelser.

⁸⁸ Utlänning som inte är medborgare i någon av EU:s medlemsstater eller i någon annan Schengenstat.

⁸⁹ Se t.ex. NJA 2001 s. 500.

⁹⁰ Prop. 2021/22:224 s. 69.

8 Tiden för återreseförbud

- Återreseförbudet ska som regel tidsbegränsas och börjar löpa den dag utlänningen lämnar medlemsstaternas territorium eller, om beslutet om utvisning ska verkställas till en medlemsstat, den dag utlänningen lämnar Sverige.
- Återreseförbudets längd bestäms i första hand utifrån brottslighetens straffvärde, men en sammanvägd bedömning ska göras. Bland annat kan en stark anknytning till Sverige utgöra skäl för ett kortare återreseförbud än vad som följer av straffvärdet.

I 8 a kap. 11 § utlänningslagen regleras återreseförbud. I normalfallet bestäms tiden för utvisning i enlighet med nedanstående tabell:

Tabell 4 Återreseförbudets längd enligt 8 a kap. 11 § första stycket

Straffvärde	Återreseförbudets längd
Mindre än sex månader	Fem år
Sex månader upp till ett år sex månader	Tio år
Ett år sex månader och däröver	Tidsobegränsat

Dessa regler utgör en skärpning jämfört med tidigare, så äldre praxis kan inte längre användas när det gäller återreseförbudets längd. Däremot görs ingen förändring när det gäller vilka omständigheter som ska beaktas för att förlänga eller förkorta tiden, så tidigare praxis kan ge viss vägledning i den delen.

Omständigheter som, utöver brottets straffvärde, ska påverka bedömningen är alltså även fortsättningsvis brottslighetens karaktär, risken för fortsatt brottslighet, utlänningens anknytning till Sverige och andra särskilda omständigheter som är hänförliga till utlänningen.⁹¹

Begreppet brottslighetens karaktär har samma betydelse som i 8 a kap. 2 §, det vill säga allvarliga angrepp mot någons liv, hälsa, frihet eller frid, om brottet riktar sig mot rättsordningen eller ett annat särskilt skyddsvärt samhällsintresse. Vid sådana brott kan återreseförbudet bestämmas till en längre tid än vad som följer av straffvärdet.

När det gäller återfall ges i tidigare förarbeten exemplet att ett längre förbud bör kunna komma i fråga när en utlänning som inte har någon närmare an-

⁹¹ Prop. 2025/26:235 s. 54 som även hänvisar till prop. 2021/22:224 s. 133.

knytning till landet har gjort sig skyldig till omfattande eller systematisk stöldbrottslighet, och att vid särskilt stötande återfall bör ett återreseförbud utan tidsbegränsning kunna övervägas.⁹² Svea hovrätt har beslutat om längre återreseförbud på grund av brottets karaktär och risken för återfall.⁹³

Hänsyn kan även tas till utlänningens anknytning till Sverige. En stark anknytning ska kunna motivera ett kortare återreseförbud än vad brottslighetens allvar motiverar. Anknytning ska ges samma betydelse som i 8 a kap. 2 §. Även andra omständigheter kan vägas in, såsom det förhållandet att utlänningen har starka band till en annan Schengenstat, men bedömningen bör vara restriktiv.⁹⁴ I [rättsfallssamlingen](#) på ämnessidan finns ett flertal hovrättsavgöranden där kortare återreseförbud har beslutats på grund av anknytning och andra omständigheter. I "Utvisning och anknytning II" NJA 2025 s. 343, utvisades en person som var född i Sverige och som dömdes för mord. Återreseförbudet sattes då till tio år istället för tidsobegränsat eftersom det inte bedömdes proportionerligt med utvisning för all framtid.

I förarbetena betonas det att återreseförbudets längd har betydelse för om ett utvisningsbeslut är proportionerligt eller inte utifrån Europadomstolens praxis och att det därför spelar stor roll när domstolarna i varje enskilt fall ska säkerställa att beslutet uppfyller våra internationella åtaganden.⁹⁵

För att få ett proportionerligt resultat kan det ibland vara aktuellt att sätta återreseförbudets längd mellan intervallen, till exempel till åtta eller nio år.⁹⁶ I praxis förekommer även tidsbestämda återreseförbud på längre tid än tio år.⁹⁷ Utvecklingscentrum föreslår att åklagare alltid yrkar ett tidsobestämt återreseförbud när tio års förbud är otillräckligt.

Vad gäller unga lagöverträdare, se [kapitel 10](#).

⁹² Prop. 2021/22:224 s. 68.

⁹³ Svea hovrätts dom den 31 juli 2023 i mål B 8206-23.

⁹⁴ Prop. 2021/22:224 s. 69.

⁹⁵ Prop. 2025/26:235 s. 53 f.

⁹⁶ Prop. 2021/22:224 s. 70.

⁹⁷ Se till exempel Hovrätten över Skåne och Blekinge, dom den 28 februari 2024 i mål B 155-24 där återreseförbudet sattes till 15 år istället för varaktigt på grund av stark anknytning.

9 Häktning efter dom

- En utlänning kan häktas i samband med dom på den grunden att det finns risk för att utlänningen undandrar sig utvisning.
- För häktning på grund av utvisning av den som är under 18 år anses kravet på synnerliga skäl innebära att risken för undandragande ska vara särskilt påtaglig.

Av bestämmelsen i 24 kap. 21 § andra stycket rättegångsbalken framgår att bestämmelsen om häktning i samband med dom kan tillämpas även i de fall det finns risk för att den misstänkta personen undandrar sig utvisning.

Om rätten har beslutat om utvisning får den förordna att utlänningen ska kvarbli i häkte trots att det för brottet inte är föreskrivet fängelse ett år.

Häktning på denna grund får ske till dess att domen vinner laga kraft – inte till dess att utvisningsbeslutet kan verkställas.⁹⁸

Om personen är häktad på till exempel kollusionsfara kan det alltså finnas skäl att lägga till denna grund för häktning i samband med huvudförhandlingens avslutande, för det fall domstolen anser att kollusionsfaran inte längre är tillräcklig för att motivera fortsatt häktning.

Någon möjlighet att före dom häkta en utlänning på den grunden att hon eller han kan komma att utvisas finns inte, utan i så fall får grunden vara flyktfara.

För att besluta att häkta en person som är under 18 år krävs det att det finns synnerliga skäl, se 23 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. I kontrast till prövningen vid ordinära häktningssituationer, anses kravet på synnerliga skäl vara uppfyllt om risken för undandragande är särskilt påtaglig och olägenheterna av att inte kunna verkställa utvisningsbeslutet är betydande.⁹⁹

⁹⁸ NJA 1995 s. 268.

⁹⁹ Dom från Hovrätten över Skåne och Blekinge i mål B 1687-12. Se även dom från Hovrätten för Övre Norrland i mål B 740-09.

10 Unga lagöverträdare

- Det är barnets ålder vid tidpunkten för domstolens beslut om utvisning som är avgörande, inte åldern vid brottet.
- Barnets bästa ska beaktas, men barnets intresse är inte utslagsgivande.
- Samma grundförutsättningar avseende brottsligheten och återfallsrisken gäller för unga lagöverträdare. Det är först i bedömningen av de personliga förhållandena som hänsyn tas till utlänningens ungdom.
- Det bör aldrig komma ifråga att utvisa ett barn under 18 år som har båda sina föräldrar i Sverige.

Är den misstänkta utlänningen under 18 år är hon eller han att betrakta som ett barn, varför principen om barnets bästa i 1 kap. 10 § utlänningslagen ska beaktas. Detta innebär inte att barnets intresse ska vara utslagsgivande, men det ska vägas mot andra, motstående, intressen.

I rättspraxis har domstolarna vid bedömningen av om utvisning får ske ställt samma krav på brottsligheten och återfallsrisken för ungdomar som för vuxna.¹⁰⁰ Det är först i den efterföljande bedömningen rörande de personliga förhållandena som hänsyn tas till utlänningens ungdom. Anknytningen till hemlandet får då en avgörande betydelse. Har ungdomen en stark anknytning till hemlandet med släkt eller anhöriga som utgör ett pålitligt socialt nätverk där, finns goda förutsättningar för ungdomen att återvända dit. Barns behov av kontakt med sina föräldrar ska dock alltid beaktas och det bör aldrig komma ifråga att utvisa ett barn under 18 år som har båda sina föräldrar i Sverige.¹⁰¹

Det är utlänningens ålder vid domstolens beslut som är avgörande. Om gärningen skett när denne är under 18 år, men man kan anta att personen kommer hinna fylla 18 år innan domstolens beslut, kan det alltså finnas skäl att framställa ett utvisningsyrkande även om ungdomen har båda sina föräldrar i Sverige. Det kan också finnas skäl att vara uppmärksam på att ett yrkande kan framställas i hovrätten, om personen då hunnit fylla 18 år.

Villkorlig dom och utvisning är en lämplig kombination för unga lagöverträdare som vistas tillfälligt i landet och har begått brott av begränsad svårhetsgrad.

¹⁰⁰ Brå analyserar detta närmare i Brå kortanalys 2/2016.

¹⁰¹ Prop. 2021/22:224 s. 57 samt prop. 2025/26:235 s. 34, jfr NJA 2025 s. 343, ”Utvisning och anknytning II”, där en 17-åring utvisades som hade sin mamma i Sverige och sin pappa i okänt land.

Utvisning kan vidare komma i fråga vid ungdomspåföljder som exempelvis ungdomsvård, även om det inte är vanligt förekommande. Tänk på att straffet måste anses svårare än böter, se [kapitel 4](#).

Det faktum att utlänningen är underårig kan utgöra skäl för att sätta återreseförbudet till kortare tid.¹⁰²

Se även [kapitel 9](#) om häktning och utvisning av den som är under 18 år.

¹⁰² Prop. 2021/22:224 s. 69.

Bilaga: Ledning i vissa frågor för brott före den 1 september 2026

Nedan finns urklipp från den tidigare versionen av den rättsliga vägledningen som kan ha betydelse för brott begångna mellan den 1 augusti 2022 och den 1 september 2026.

Grundläggande förutsättningar för utvisning

- En grundförutsättning för utvisning är att utlänningen döms till ett svårare straff än böter. Därutöver krävs risk för fortsatt brottslighet eller att brottsligheten är så allvarlig att utlänningen inte bör få stanna i Sverige.
- För risk för fortsatt brottslighet förutsätts i normalfallet att utlänningen lagförts för brott vid minst ett tidigare tillfälle i Sverige eller utomlands. Omständigheterna vid brottsligheten kan också vara sådana att det är befogat att utgå från en återfallsrisk.
- För att brottets allvar ska föranleda utvisning krävs ett straffvärde som motsvarar sex månaders fängelse eller att brottet annars är av sådan karaktär att utlänningen inte bör få stanna i Sverige.

Lagen uppställer några grundläggande förutsättningar för att frågan om utvisning på grund av brott över huvud taget ska vara aktuellt. De framgår av första stycket av 8 a kap. 1 § utlänningslagen och som lyder:

En utlänning får utvisas ur Sverige om han eller hon döms för brott till en strängare påföljd än böter, eller om en domstol undanröjer en villkorlig dom eller skyddstillsyn som utlänningen har dömts till och dömer till en annan påföljd, och

1. gärningen är av sådant slag och övriga omständigheter är sådana att det kan antas att han eller hon kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet här i landet, eller
2. brottet har ett straffvärde som motsvarar fängelse i minst sex månader eller som annars är av sådan karaktär att utlänningen inte bör få stanna kvar i Sverige (*SFS 2022:1015*)

När det gäller vad som menas med strängare påföljd än böter och risk för fortsatt brottslighet, se den nuvarande vägledningen [kapitel 4](#) och [avsnitt 6.1](#).

Brottets allvar – straffvärde och karaktär

Om en utlänning har begått ett allvarligt brott behöver det inte slås fast att det finns risk för fortsatt brottslighet för att utvisning ska få ske. Det är då istället brottets svårhetsgrad som avgör om utvisning kan komma i fråga.

Möjligheten att utvisa oberoende av återfallsrisk relateras till brottets straffvärde. Straffvärdebedömningen enligt 29 kap. 1–3 §§ brottsbalken är att skilja från straffmätningen enligt 29 kap. 4–7 §§ brottsbalken (det som ofta kallas straffmättningsvärde). Av lagtexten framgår att en utlänning får utvisas om straffvärdet motsvarar fängelse minst sex månader. Observera att med straffvärde för brottet avses straffvärdet för ett enda brott, inte det samlade straffvärdet för flera brott.

Straffvärdegränsen är tänkt att vara en allmän riktlinje. Den är alltså inte absolut. Gränsen kan underskridas när brottets karaktär ger skäl till det, till exempel angrepp mot någons liv, hälsa, frihet eller frid eller när brottet annars utgjort en påtaglig integritetskränkning. Följande exempel ges i förarbetena¹⁰³, nämligen om gärningen

- varit oprovocerad
- utövats i nära relation
- riktat sig mot någon i skyddslös ställning, till exempel en äldre person eller ett barn
- haft ett hedersmotiv
- haft som motiv att kränka någon på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet
- riktat sig mot rättsordningen eller ett annat särskilt skyddsvärt samhällsintresse, såsom mened, övergrepp i rättssak eller sabotage mot blåljusverksamhet.

Om straffvärdet för det aktuella brottet ligger långt under straffvärdegränsen kan det som regel knappast anses vara av sådan karaktär att det i sig motiverar utvisning. Om straffvärdet å andra sidan ligger nära sex månader, och brottet har varit av sådant slag eller innefattat sådana moment som beskrivits ovan, bör utvisning normalt kunna komma i fråga.¹⁰⁴

¹⁰³ Prop. 2021/22:224 s. 124.

¹⁰⁴ Prop. 2021/22:224 s. 124.

Utlänningar som kom till Sverige som unga

Det tidigare förbudet mot att utvisa den som kom till Sverige före 15 års ålder och som vistats här i fem år har tagits bort. Efter den 1 augusti 2022 är det möjligt, endera om utlänningen döms för tillräckligt allvarlig brottslighet eller i tillräcklig mån återfaller i brott. En sådan person får utvisas endast om

- hon eller han har gjort sig skyldig till brottslighet som har ett straffvärde om minst två års fängelse eller som annars är av sådan karaktär att han eller hon inte bör få stanna i Sverige eller
- utlänningen har återfallit i brott på ett sådant sätt att han eller hon inte bör få stanna kvar.¹⁰⁵

Regeringen har bedömt att man med dessa krav uppfyller Europakonventionens krav på mycket starka skäl för att utvisa någon som vistats i mottagarlandet sedan tidig barndom eller rentav fötts där.¹⁰⁶

Tidpunkten vid vilken utlänningen ska ha vistats i Sverige i fem år är tidpunkten för åtalets väckande.

Information om när utlänningen kom till Sverige finns hos Migrationsverket. Råder det tveksamhet om den misstänktes ålder kan åklagaren vända sig till Migrationsverket, som kan bistå med utredning rörande detta. För frågor kring åldersbedömning hänvisas till den [RäV 2023:8 Åldersbedömning – om handläggningen av ärenden där den misstänktes ålder är oklar](#).

Straffvärde över två år

Straffvärdebedömningen ska göras på samma sätt som vid den allmänna sexmånadersregeln i 1 § utlänningslagen, det vill säga enligt 29 kap. 1–3 §§ brottsbalken, men utan hänsyn till 29 kap. 4–7 §§ brottsbalken (det som ofta kallas straffmättningsvärde). Observera att man vid bedömningen av om straffvärdet överstiger två år ska ta hänsyn till straffvärdet av den samlade brottsligheten som provas i domen, till skillnad mot vad som gäller i 1 §.¹⁰⁷

Brottslighetens karaktär

Med brottslighetens karaktär menas samma sak som i 1 §, det vill säga brott som inneburit angrepp mot någons liv, hälsa, frihet eller frid eller när brottet annars utgjort en påtaglig integritetskränkning. Vid flerfaldig brottslighet kan det räcka att något eller några av brotten är av sådan karaktär.¹⁰⁸

¹⁰⁵ Se 8 a kap. 5 § utlänningslagen.

¹⁰⁶ Prop. 2021/22:224 s. 55.

¹⁰⁷ Jämför prop. 2021/22:224 s. 57 med samma prop. s. 35–36.

¹⁰⁸ Prop. 2021/22:224 s. 129.

Återfall i brott

Vid bedömningen av om en utlänning har återfallit i brott på ett sådant sätt att han eller hon inte bör få stanna i Sverige bör domstolen beakta vilken omfattning den tidigare brottsligheten har haft, vilken tid som förflutit mellan brotten och de enskilda brottens allvar och karaktär. Exempelvis bör särskild vikt läggas vid brottslighet som inneburit ett angrepp mot någons liv, hälsa, frihet eller frid eller när brottet annars utgjort en påtaglig integritetskränkning. Detsamma bör gälla när brottet har riktat sig mot rättsordningen eller ett annat särskilt skyddsvärt samhällsintresse.

Har de enskilda brotten haft förhållandevis höga straffvärden bör utvisning kunna ske vid färre återfall än om det varit fråga om mindre allvarliga brott. Om t.ex. straffvärdet för såväl gamla som nya brott har legat nära två års fängelse bör utvisning kunna ske redan vid enstaka återfall. Rör det sig om brott med lägre straffvärden än så bör det krävas fler och mer frekventa återfall för att utvisning ska kunna ske. Det behöver dock inte vara fråga om återfall i brott av likartat slag, utan också en mer spretig brottshistorik – såsom en blandning av upprepade vålds-, förmögenhets- och narkotikabrott – bör kunna medföra att kravet är uppfyllt.¹⁰⁹

Anknytning

Prövningen av anknytning ska i stort sett göras på samma sätt som för andra utlänningar. Vid vilken ålder personen kom till Sverige kan då ha betydelse. Det bör liksom tidigare inte komma ifråga att utvisa ett barn under 18 år som har båda sina föräldrar här i landet.¹¹⁰ Om utlänningen är ett barn ska barnets bästa beaktas.

I flera av de mål där Europadomstolen prövat om en utvisning på grund av brott varit förenlig med artikel 8 har utlänningen vistats i uppehållslandet sedan tidig barndom eller rentav fötts där. Domstolen har beträffande dessa uttalat att artikel 8 visserligen inte innefattar något absolut skydd mot utvisning för någon kategori av utlänningar, men att det under sådana omständigheter krävs mycket starka skäl för att rättfärdiga en utvisning.¹¹¹

I rättsfallet **A.W. Khan mot Förenade kungariket**¹¹² kom domstolen fram till att Storbritanniens utvisning av en pakistansk man som begått ett grovt narkotikabrott utgjorde ett brott mot artikel 8. Utlänningens långa vistelsetid i Storbritannien (över 30 år), hans unga ålder vid ankomsten till landet (tre år) och avsaknaden av band till ursprungslandet utgjorde tungt vägande skäl för domstolens slutsats.

¹⁰⁹ Prop. 2021/22:224 s. 129.

¹¹⁰ Prop. 2021/22:224 s. 57.

¹¹¹ Se SOU 2021:61, s. 90 f., och bl.a. rättsfallet Maslov mot Österrike, dom den 23 juni 2008.

¹¹² Dom den 12 januari 2010.

Att personen kom till Sverige som ung och har bott här viss tid har beaktats genom att högre krav ställs för att utvisning ska vara möjligt. Det kan enligt Utvecklingscentrums bedömning inte vara meningen att enbart dessa omständigheter sedan ska vara tillräckliga för att utvisning inte ska ske på grund av anknytning, utan det är den faktiska etableringen och familjebanden som blir avgörande. Det finns många hovrättsdomar avseende denna kategori, se [rättsfallssamlingen](#) på ämnessidan. Se i övrigt om anknytning i [avsnitt 6.3](#) i den nuvarande vägledningen.

Verkställighetshinder

Det kan föreligga individuella eller generella verkställighetshinder.

Om ett individuellt hinder är bestående bör domstolen inte besluta om utvisning. Vid generella hinder är det oftast inte möjligt för domstolen att bedöma om hindret kommer att bestå vid det tillfälle då utvisningen ska verkställas och huvudregeln är då att domstolen förordnar om utvisning.

Åklagaren kan förlita sig på den bedömning som Migrationsverket gör i sitt yttrande. Om nya omständigheter framkommer bör åklagaren begära att ett kompletterande yttrande inhämtas.

När domstolen prövar ett utvisningsyrkande ska hänsyn tas till om utlänningen inte kan sändas till ett visst land eller om det annars finns särskilda hinder mot att beslutet verkställs.¹¹³

Om utlänningen vid en utvisning riskerar att utsättas för dödsstraff, kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning eller att sändas vidare till ett land där han skulle vara i sådan fara, får utvisningsbeslutet inte verkställas. Detta förbud är generellt och undantagslöst. Det är ett absolut verkställighetshinder.¹¹⁴

Till vissa länder, där det till exempel pågår en väpnad konflikt, kan det tillfälligtvis råda verkställighetshinder.

Domstolen ska som regel inhämta yttrande från Migrationsverket för att utreda frågan om det föreligger verkställighetshinder vid utvisning. Utgångspunkten är att domstolen ska kunna förlita sig på verkets bedömningar och lägga dem till grund för sin prövning av frågan om det kan antas föreligga hinder mot att verkställa ett utvisningsbeslut. För att domstolen ska kunna tillmäta Migrationsverkets yttrande en sådan betydelse krävs att Migrationsverket har haft kännedom om de omständigheter som är relevanta för verkställighetsfrågan samt att verket tydligt har motiverat sin bedömning. Om

¹¹³ 8 a kap. 3 § utlänningslagen.

¹¹⁴ 12 kap. 1 § utlänningslagen. Jfr förbudet mot tortyr i artikel 3 i Europakonventionen.

domstolen anser att det finns brister eller otydligheter i yttrandet, bör domstolen begära ett kompletterande yttrande.¹¹⁵ Detsamma bör gälla om utlänningen gör gällande nya omständigheter som kan antas ha betydelse för frågan om verkställighetshinder och som inte prövats av Migrationsverket.

Det råder normalt inte hinder för verkställighet till länder inom EES. Inte heller när det gäller utvisningar till USA, Australien och andra liknande rättsstater behöver Migrationsverket tillfrågas angående verkställighetshinder.

Individuella och generella verkställighetshinder

Högsta domstolen har i tre prejudikat uttalat sig om verkställighetshinder vid utvisning på grund av brott; NJA 2019 s. 47 "Utvisningsverkställighet I–III". Högsta domstolen gör en skillnad mellan individuella respektive generella verkställighetshinder.

Individuella verkställighetshinder är till exempel om utlänningen i hemlandet riskerar dödsstraff om det där blir känt vilka brott han eller hon har dömts för i Sverige. En annan situation kan vara att utlänningen i sitt hemland riskerar förföljelse på grund av etniskt ursprung, politisk uppfattning, trosuppfattning eller sexuell läggning (p. 24).

Generella verkställighetshinder är inte direkt hänförliga till den enskilde utlänningen och kan bero på att det pågår en väpnad konflikt i hemlandet, att det råder inreseförbud för till exempel statslösa personer eller att landet inte tar emot vissa nationaliteter. En annan situation kan vara att det av olika skäl inte är praktiskt möjligt att för tillfället verkställa utvisningar till det aktuella landet (p. 26).

Som en allmän utgångspunkt angav Högsta domstolen (p. 25) att när det gäller **individuella verkställighetshinder** bör det i normalfallet redan vid domstillsfället kunna konstateras om hindret kommer att bestå under överskådlig tid och således även vid den tidpunkt som utvisningsbeslutet ska verkställas. Om domstolen skulle bedöma att hindret är bestående, bör den inte besluta om utvisning.

När det gäller **generella verkställighetshinder** konstaterade Högsta domstolen (p. 27) att dessa kan ha olika orsaker och vara av olika tyngd och det är oftast inte möjligt för domstolen att bedöma om hindret kommer att bestå vid det tillfälle då utvisningen ska verkställas. Huvudregeln bör därför vara att domstolen i sådana situationer ska förordna om utvisning.

¹¹⁵ NJA 2019 s. 41 I p. 22 och 23.

Är det fråga om ett kortare fängelsestraff och det av Migrationsverkets yttrande framgår att ett utvisningsbeslut inte skulle gå att verkställa, bör åklagaren inte framställa ett yrkande om utvisning.

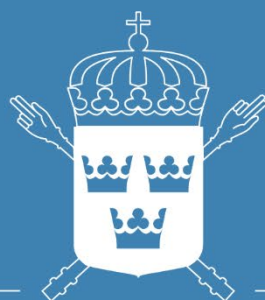
Beslutar domstolen om utvisning och det vid en senare prövning hos Migrationsverket skulle framkomma att den dömda ska beviljas uppehållstillstånd i Sverige som flykting eller alternativt skyddsbehövande, kan en migrationsdomstol upphäva utvisningsbeslutet.

Återreseförbudets längd före den 1 september 2026

Återreseförbuden var kortare före den 1 september 2026. När det gäller vilka omständigheter som kan leda till kortare respektive längre återreseförbud än huvudregeln, se nuvarande vägledning [kapitel 8](#).

Tabell 3 Återreseförbudets längd enligt 8 a kap. 11 § första stycket

<i>Straffvärde</i>	<i>Återreseförbudets längd</i>
Mindre än ett år	Fem år
Ett år upp till två år	Tio år
Två år och däröver	Tidsobegränsat

ÅKLAGARMYNDIGHETEN